

травень • 2014

№05 (164)

УКРАЇНИ

ВІСЬКО

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

**МИР,
ЄДИНА КРАЇНА,
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР!**

Генерал-полковник МИХАЙЛО КОВАЛЬ:

«У НЕЛЕГКИЙ
ЧАС ВАМ
ДОВЕЛОСЯ
РОЗПОЧИНАТИ
ВІЙСЬКОВУ
СЛУЖБУ.
ДЯКУЮ
ЗА МУЖНІСТЬ
І БАЖАЮ
НАЙШВИДШОГО
ОДУЖАННЯ!»

Глава оборонного відомства України генерал-полковник Михайло Коваль провідав 50 поранених військовослужбовців-учасників АТО, які нині лікуються у Головному військово-клінічному центрі «ГВКГ» МО України. П'ятнадцятьом із них він вручив медалі «За військову доблесть».

За словами Михайла Ковалю, військові медики роблять усе належне, аби солдати й офіцери якомога швидше повернулися у стрій. А ще згідно з його рішенням старший лейтенант Ярослав Миронов, якому ампутовано ногу, після одужання та реабілітації навчатиметься у Національному університеті оборони України.

— У Радянському Союзі був такий герой — Олексій Маресьєв, а наш Ярослав — нічим не гірший! — прокоментував своє рішення генерал-полковник Михайло Коваль.

На фото: ВО Міністра оборони України привітав з нагородою лейтенанта Дмитра Ягельського.

Зміст

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ

Герої не вмирають! 2

АРМІЯ ЗВІТУЄ

Кошти витратять
за призначенням 8

СХІДНИЙ КОРДОН

Наші 10

ПОРТРЕТ

Мобілізовані бути сильними 14

ЗНОВУ В АРМІЇ

Батальйони українських
добровольців 16

ЗАКОННІСТЬ

«За кожен терористичний акт,
убивство українських громадян і
військовослужбовців
злочинці дадуть відповідь
перед законом» 20

МОБІЛІЗАЦІЯ

Аспекти особливого періоду 24

НА ПЕРЕДОВІЙ

Їхня місія – захист здоров'я,
арсенал їхньої зброї –
професіоналізм і милосердя 28

ВІЙСЬКОВА МЕДИЦИНА

Тут і природа лікує 32

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СПРОТИВ

«Ще жодне наше повідомлення
не було спростоване...» 34

ГЕОПОЛІТИКА

Країна двохголоваго орла:
бравата над прірвою 38

НАТО — ЗА УКРАЇНУ

Росія в ізоляції 47

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

«Концерт готовий на якісно
новому рівні підвищувати
боєздатність української армії» 52

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Трансформація армії
із французьким шиком 56

ЗІРКИ АРМІЙСЬКОГО СПОРТУ

Жан Беленюк – переможець
чемпіонату Європи-2014
з греко-римської боротьби:
«Я – українець. І завжди
захищатиму прапор
своєї країни» 62

10

НАШІ

28

ЇХНЯ МІСІЯ –
ЗАХИСТ ЗДОРОВ'Я,
АРСЕНАЛ
ЇХНЬОЇ ЗБРОЇ –
ПРОФЕСІОНАЛІЗМ І
МИЛОСЕРДЯ

38

КРАЇНА
ДВОХГОЛОВОГО
ОРЛА:
БРАВАДА НАД
ПІРВЮ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник: Міністерство оборони України
Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;
Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку: 30.05.2014 р.
Наклад: 18400
Віддруковано ТОВ «Інтер Прінт 1»

Передплатний індекс:
74101
Передплату можна
оформити в усіх
поштових відділеннях
зв'язку
Свідцтво про
державну реєстрацію:
КВ № 827 від
12.07.1994 р.
Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

Заступник головного редактора:
Андрій МИРОНЧУК.
Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.
Начальники відділів: Олександр БІРЧЕНКО,
Руслан ТКАЧУК, Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.
Фотокореспондент: Сергій ПОПСУЄВИЧ.
Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ, Юрій КУЗНЕЦОВ.
Кореспонденти: Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЕВА, Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливі лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!

Ще не встигли висохти сльози матерів і дружин, які оплакували своїх дітей та чоловіків із числа Героїв небесної сотні, аж в українські родини вдерлося нове лихо: із життя пішли кращі сини України. У скрутний для нашої неньки час вони добровільно стали на її захист, одягнувши військові однострої та взявши до рук зброю. Залишивши сім'ю, домівку, кар'єру, вони сміливо відправилися на неоголошену і по-звірячому жорстоку війну.

Прикрив собою товаришів

На початку травня під Слов'янськом загинули двоє військовослужбовців 95-ї окремої аеромобільної бригади – старший солдат запасу 28-річний Сергій Панасюк із Коростишева, що на Житомирщині, та солдат військової служби за контрактом 20-річний Петро Коваленко із селища Рахнівка, що на Вінниччині.

Терористи діяли підступно: прикриваючись жінками і дітьми, вони блокували десантників, відкривши прицільний вогонь.

Петро Коваленко загинув від гранати, випущеної з підствольного гранатомета. Вона вибухнула просто у нього під ногами. Ціною власного життя хлопець врятував сімох однополчан, які отримали поранення. Від смертельних осколків десантника не врятував навіть його «щасливий» бронезилет...

...«Пацани, сьогодні мене врятував „бронік“. Ви не повірите, але в ньому застрягла куля бойовика. Як усе скінчиться, привезу цей трофей», – написав він «ВКонтакте». Це було за тиждень до трагедії. А за три години до загибелі Петро у мережі передавав привіт своїм друзям.

Уся Рахнівка перебувала в жалобі. Ховали свого Петра на центральній алеї місцевого цвинтаря поруч із найвідомішими уродженцями селища. Плакали і малі, і дорослі. Плакали навіть ті, хто його не знав. Ті ж, хто знав, перебували у такій тузі, що і дивитися було боляче.

■ Петро Коваленко

– Петро з дитинства мріяв про армію, подвиги і справжню чоловічу роботу, – розповідає його однокласник Дмитро Савченко. – І ось його мрія збулась: він став десантником елітної частини! Йому заздрили всі хлопці, а дівчата заглядались, як на нареченого...

Не може стримати сліз і його колишній класний керівник.

– Спочивай з миром, сину наш, наш дорогий хлопчик, наш патріот і захисник! Ти загинув за всіх нас, за Україну! Ми гордимось тобою, ти наш Герой! – промовляє згорьована вчителька.

До військкомату прийшов першим

У нього була наречена. Сергію Панасюку здавалося, що все тільки починається: життя набирає обертів, не за горизонтом – і тихе сімейне щастя. До весілля свого брата готувалися і три його старші сестри (батьки їхні давно вже померли). Рідні жінки згадують, як, за-

■ Сергій Панасюк

кінчивши місцевий агроліцей, хлопча прагнув швидше піти на службу в армію. Навіть сесію здав раніше, аби встигнути на весняний призов. Відслуживши, кілька років працював на місцевому каменеобробному підприємстві. Наполегливо займався спортом. Після роботи завжди поспішав на тренування. Коли ж

оголосили мобілізацію, молодята, переймаючись долею країни, весілля відклали до кращих часів. А щоб наблизити їх, Сергій був одним із перших, хто прийшов до військкомату. Міцного і загартованого хлопця не могли не помітити, тож 95-та окрема аеромобільна бригада вітала його у своїх лавах.

Та смерть обирає кращих... Провести в останню путь загиблого земляка – Сергія Панасюка – прийшли сотні жителів Коростишева. У багатьох його друзів у соціальних мережах розміщено фото мужнього солдата із написом: «Сергій Панасюк. Герой не вмирає!!! Ти назавжди в наших серцях...»

Присвоїти це звання двом загиблим десантникам пообіцяли і представники Міністерства оборони України.

Небесні ангели-хранителі

Травень приніс втрати і в лави українських авіаторів. На Львівщині, у містечку Броди, особовий склад 16-ї бригади армійської авіації та місцеві жителі прощалися з п'ятьма своїми побратимами і співгромадянами, які загинули у небі Слов'янська 2 травня. Два вертольоти Збройних Сил України, патрулюючи того дня повітряний

■ Олександр Сабада

■ Руслан Плохотько (ДР Конго, 2012 рік)

простір, потрапили під обстріл сепаратистів. Місія авіаторів мала виключно мирний характер, але бандити цим не переймалися...

Катастрофа вертольотів призвела до загибелі 34-річного начальника штабу – першого заступника командира вертолітної ескадрильї майора Олександра Сабади (народився в Черкаській області, родина живе в Бродях, залишилися двоє дітей), командирів вертолітної ланки – 39-річного майора Руслана Плохотько (народився в Харкові, залишилися двоє дітей) та 35-річного

майора Сергія Руденка (народився в Бродях, залишилася дочка), бортових авіаційних техніків вертолітної ланки – 38-річного капітана Миколи Топчого (народився в Харківській області, родина живе в Бродях, залишилася дочка) і 39-річного старшого лейтенанта Ігоря Грішина (народився в Слов'янську Донецької області, родина живе в Бродях, залишилися двоє дітей).

Загибель останнього в небі рідного Слов'янська є трагічно символічною: офіцер повернувся на малу батьківщину, аби захистити її,

і загинув від зброї бандитів. Символічним є і те, що лише наприкінці березня Ігор Грішин відновився в армії із запасу. А коли його домівку під виглядом поширення «патріотизму» окупували терористи, він не міг вдіяти інакше: вступив до лав захисників рідного краю. Так могла вчинити тільки людина офіцерської честі й достоїнства, справжній герой і патріот.

Приклад неабиякої самопожертви продемонстрував перед смертю і командир екіпажу майор Сергій Руденко. Коли їхній гвинтокрил підбили, він дав можливість своєму технікові вистрибнути з парашутом, намагався врятувати ще одного члена екіпажа, але не вдалося...

Так загинули наші військовослужбовці. Загинули за Україну, захищаючи її цілісність і незалежність. Загинули за єдиний український народ.

...Руслана Плохотько, Сергія Руденка й Ігоря Грішина поховали на Бродівщині, Олександра Сабаду – на Кіровоградщині, Миколу Топчого – на Харківщині.

«ЖИВИМ ВОНИ МЕНЕ НЕ ВІЗЬМУТЬ!»

Того теплого весняного дня ніщо не віщувало біди. Хіба що дата – 13 травня. Для багатьох ця цифра – нещаслива. Ось і тоді колона українських військових здійснювала планове переміщення, аби перевірити блокпости та доставити своїм товаришам воду і продукти харчування. При в'їзді до населеного пункту Жовтнєве, що за 20 кілометрів від Краматорська, на конвой напали терористи із заздалегідь підготовленої засідки. «На вас тут кілька днів чекали», – згодом розповідали місцеві жителі. Проте це було згодом. А тоді...

...На спуску, наближаючись до дамби, колона українських військових зменшила швидкість. Саме цієї миті пролунали перші постріли. Два одночасних влучання з протитанкового гранатомета відкинули головний БТР на відбійник мосту. По трьох ГАЗ-66 і БТРах із «зеленки» відкрили шквальний вогонь. Водій одного з автомобілів направив його вниз до озера, два інших, на яких знаходилися міномети, обійшли

■ Сергій Руденко (ДР Конго, 2012 рік)

■ Олег Славицький, Віталій Дульчик, Віталій Рудий, Вадим Забродський, Сергій Хрущ

головну машину та, отримавши пошкодження, пішли далі. Від влучання трасуючих куль загорілося майно й боеприпаси в кузовах.

— Я саме знаходився на місці навідника. Після влучання з гранатомета командира взводу, старшого лейтенанта Віталія Дульчика викинуло з машини. Повернути башту та відкрити вогонь у відповідь я не міг, бо на броні знаходилися мої поранені товариші, — пригадує ті події старший сержант В'ячеслав Кубрак, який перебував у головному БТРі.

Десантники, які знаходилися під бронєю, одразу відкрили вогонь у відповідь. Завдали жару нападникам і бійці, які замикали колону.

Навідник — солдат Денис Белявський, навіть не відчуваючи поранення в руку, випустив по нападникам близько 100 крупнокаліберних патронів. Стрілки — молодші сержанти Тарас Ткалич та Ярослав Гаяченко — умить зістрибнули з броні та почали прикривати рух колони вогнем із землі. Останній, отримавши поранення, доповів про напад по радіозв'язку, а потім додав: «Живим мене не візьмуть!»

Намагаючись залишити зону обстрілу та допомогти решті підрозділу, другий БТР почав також обходити головну машину, але отримав

пряме влучання з гранатомета в силлове відділення. Проїхавши ще кілька десятків метрів, він зупинився та почав горіти. Тим часом водій першої машини — солдат Сергій Соловйов — з'ясував, що у ній пошкоджені рульове управління та коробка передач. Але рухатися далі можна.

— Хлопці, що робитимемо? — звернувся він до своїх товаришів.

Командування на себе взяв старший сержант В'ячеслав Кубрак. Він наказав: «Штовхати інший БТР перед собою! Хлопців необхідно вивести із зони обстрілу та дати можливість покинути палаючу машину поки не згоріли!» Так вони рухалися приблизно кілометр. До речі, за кермом «скаліченого» БТРа знаходився рідний брат пораненого навідника Дениса Белявського — Андрій. Опинившись поза зоною обстрілу, брати разом зі своїми бойовими товаришами пересіли на машину старшого сержанта В'ячеслава Кубрака та, від'їхавши на безпечну відстань, зайняли кругову оборону.

Незабаром до місця засідки прибула група швидкого реагування 95-ї окремої аеромобільної бригади, яка розпочала зачистку місцевості від терористів. На полі, біля палаючого БТРа, висадився повітряний десант загону спецпризначенців ЗС Укра-

їни, який долучився до бою. Після перевірки місцевості навколо села виявили ще кілька місць можливої засідки та знайшли два гранатомети сепаратистів.

Воїни-десантники дали гідну відсіч бандитам, проте у нерівному бою уникнути смерті не вдалося. Героїчно загинули, відбиваючи напад ворога, капітан Вадим Забродський, старший лейтенант Віталій Дульчик, сержант Олег Славицький, молодший сержант Віталій Рудий, солдат Сергій Хрущ і старший солдат Олександр Якимов.

**«Коли нас чекають,
ми повертаємося
навіть з того світу...»**

Так написав 7 березня на своїй сторінці «ВКонтакте» старший солдат Олександр Якимов, неначе відчуваючи лихо... А 13 травня під Краматорськом підступний постріл терориста обірвав молоде життя хлопця: йому мав би виповнитися 21 рік.

■ Олександр Якимов

Попрощатися із Сашком прийшов його кращий друг Сергій Бідний. Ще дітлахами вони ходили до одного дитсадка, потім – до школи. Хлопці разом міряли калюжі, грали в одній футбольній команді, бігали за дівчатами, мріяли про майбутнє. Здавалося, їх єдиною самою життя, роз'єднала ж – смерть. Тепер від друга у Сергія залишилася лише пам'ять.

– У Сашка було добре серце. Він завжди у всьому викладався наповну. Ще з дитинства мріяв стати військовим, а у випускному класі це прагнення переросло в мету життя. Після закінчення школи він кілька місяців працював на місцевому хлібозаводі. Але його душа весь час рвалася в небо, тому і пішов до війська служити за контрактом, – ділиться спогадами згорьований друг. – Свою кохану Тетяну він зустрів у Житомирі. У грудні 2013-го щасливі молодята зіграли весілля. Я був свідком. Незабаром Олександр мав стати батьком. Просив мене бути хрещеним для свого майбутнього дитини. Це було зовсім недавно, ненавчє вчора. А сьогодні його вже немає. Немає мого друга, мого брата. Я і досі не можу повірити в це. Тепер мій обов'язок підтримати Тетяну, допомогти їй виховувати дитину, щоб вона була гідною свого батька.

Не може змиритися із загибел-

Не почує більше його дружина Тетяна, як сильно він її кохає, не відчує тепла рідних батьківських рук його ще не народжена, але вже осиротіла дитина, не побачать свого Сашка і його друзі. Уся Україна сумуватиме за ним, як і за його побратимами з 95-ї окремої аеромобільної бригади високомобільних десантних військ Збройних Сил України.

З Олександром Якимовим прощалися 16 травня на його малій батьківщині – у Кулінічах, що на Харківщині. Його перший трирічний контракт мав закінчитися восени. Удома на Сашка чекали батьки, сестра і вагітна дружина Тетяна.

Провести десантника в останню путь на площу з гаслом «Герої не вмирають» прийшли кілька сотень чоловік – рідні, друзі, однокласники, місцеві жителі. Здавалося, що разом із людьми засумувала навіть природа: сонце раптово сховалося за хмари, «заплакало» небо. Ховали Олександра з військовими почесностями. Від площі катафалк супроводжував духовий оркестр, за ним йшли люди, які не скривали своєї неймовірної туги за загиблим бійцем, плакали навіть чоловіки. На кладовищі духівник провів обряд відспівування. На честь героя прозвучав державний гімн України у супроводі військового салюту. Присутні не стримували сліз та емоцій, поринали у спогади, в яких Сашко поставав живим.

– Олександр був прикладом для однолітків, наполегливо займався спортом, мріяв стати десантником, – згадує колишній директор міжшкільного учбово-виробничого комбінату Валентина Федоркова. – Його мрія здійснилася, але підступна куля терориста обірвала життя нашого хлопчика на зльоті. Такими героями має пишатися наш народ. Олександр Якимов назавжди залишиться в серцях українців!

лю Олександра і його друг Андрій Шишко.

— Сашко був людиною із сильним духом і твердим характером, доброзичливим і справжнім другом. Коли він приїжджав у відпустку, усі знайомі хлопці і дівчата веселою юрбою зустрічали його на вокзалі. Ми ніколи не припиняли спілкування. Часто телефонували, запитували, як проходить служба. Олександр був небагатослівний, але давав зрозуміти, що все добре. За два дні до загибелі, 11 травня, телефонував моїй матері, поздоровляв її з Днем матері. Вона запитала, де він зараз знаходиться, але мій друг миттєво перевів тему розмови на іншу — не хотів травмувати її душу, — згадує Андрій.

Над могилою Олександра друзі пообіцяли підтримувати його родину, а побратими поклялися й надалі високо нести звання воїнів-десантників 95-ї бригади, незважаючи ні на що, йти до перемоги.

На совісті зрадників

Наприкінці травня чорні звістки прийшли і до західних регіонів України. Під Волновахою на Донеччині загинули 17 мобілізованих військовослужбовців 51-ї окремої механізованої бригади, дислокованої у Володимирі-Волинському. Свій останній нерівний бій прийняли офіцери та військовослужбовці служби за контрактом з Рівненської, Волинської, Хмельницької, Львівської, Івано-Франківської та Вінницької областей.

Підступному нападу терористів на блокпост бригади посприяли вороже налаштовані до українських військовослужбовців деякі місцеві жителі. Бог їм суддя, але українському правосуддю ще належить повернутися до цієї надзвичайно трагічної події, знайти і покарати зрадників, яким не місце на українській землі. На їхній совісті — смерть земляків, горе матерів, дружин і дітей. Немає їм прощення ні на землі, ні на небі! Зрадників — до раю не пускають!

Сергій БАСАРАБ,
Юрій КУЗНЕЦОВ,
Олексій МАЗЕПА,
Вячеслав ПЕТРОВСКИЙ

Список військовослужбовців 51-ї окремої механізованої бригади, розстріляних сепаратистами поблизу райцентра Волноваха Донецької області:

ПОЛІНКЕВИЧ Леонід Олександрович	командир батальйону	майор
АРТЕМУК Олександр Іванович	командир відділення	старший сержант
ЙОВЗИК Дмитро Васильович	заступник командира бойової машини — навідник-оператор	молодший сержант
ЗАРАДЮК Володимир Володимирович	кулеметник	солдат
ПРОКОПЧУК Володимир Іванович	механік-водій	солдат
МАХНОВЕЦЬ Віталій Іванович	гранатометник	солдат
БОНДАРУК Микола Петрович	навідник	солдат
ПОПОВ Павло Володимирович	стрілець — помічник гранатометника	солдат
ЛІЩУК Віталій Леонідович	розвідник	солдат
ГРИЦЮК Михайло Михайлович	розвідник	солдат
ОВЧАРУК Володимир Борисович	командир взводу	молодший лейтенант
БІДА Євген Миколайович	гранатометник	старший солдат
ШКРІБЛЯК Дмитро Олександрович	розвідник-снайпер	солдат
МАРИНИЧ Віталій Петрович	розвідник	солдат
ОЗЕРАНЧУК Леонід Вікторович	розвідник	солдат
НЕЧИПОРУК Андрій Дмитрович	водій-санітар	солдат
КУЗЬМІН Любомир Ігорович	водій-санітар	солдат

Серед загиблих під час проведення антитерористичної операції на сході України є також представники підрозділів Міністерства внутрішніх справ, Національної гвардії України, а також добровольчих батальйонів територіальної оборони.

Надто дорогою ціною дається нашій державі побудова нового суспільства. Сьогодні із життя ідуть найкращі сини України. Ми не повинні осоромити їхню пам'ять. Пам'ять, як духовний заповіт Солдатів України, непідвладна часу, як непідвладна часу і наша любов до Батьківщини.

Немає більшої цінності, ніж жити на вільній українській землі, із честю та гордістю називати себе українцями, пишатися своєю країною, своїми героями. Тож будемо гідними їхнього подвигу, усіма своїми справами утверджувати мир, злагоду та суспільну гармонію на нашій Богом даній землі! Слава Героям України!

У зв'язку із подіями, які протягом останніх місяців відбуваються на сході нашої держави, українське суспільство прискіпливо стежить за діяльністю Міністерства оборони як одного із гарантів наведення конституційного ладу в неспокійному регіоні. Людей найбільше турбують питання матеріально-технічного та тилового забезпечення нашого війська. Адже від них повною мірою залежить не лише успіх анти-терористичної операції, а й життя та здоров'я кожного військовослужбовця.

Зважаючи на такий інтерес, керівництво військового відомства нещодавно відзвітувало про розподіл фінансового ресурсу, отриманого з резервного фонду на виконання рішення Ради національної безпеки та оборони. За інформацією Департаменту фінансів Міністерства оборони України, кошти в сумі 4 млрд 657,1 млн грн передбачені на заходи із часткової мобілізації за такими напрямками: 2 млрд 252,9 млн грн – закупівля, модернізація та ремонт озброєння й військової техніки, забезпечення акумуляторами, шинами та закупівля засобів зв'язку; 1428 млн грн – закупівля пально-мастильних матеріалів; 118 млн грн – забезпечення бронешитами; 42,4 млн грн – перевезення військової техніки й особового складу; 654,4 млн грн – грошове забезпечення військовослужбовців; 29,7 млн грн – компенсація військоматами середньої заробітної плати під час зборів з військовозобов'язаними; 86,9 млн грн – харчування особового складу; 27,7 млн грн – речове забезпечення; 17,1 млн грн – лазне-пральне забезпечення.

Крім того, за період з березня по травень нинішнього року на рахунки Міністерства оборони на

матеріально-технічне та медичне забезпечення від юридичних, фізичних осіб і мобільних операторів надійшло 126,2 млн грн, у тому числі: 118,1 млн грн – на матеріально-технічне забезпечення; 7,4 млн грн – на медичне забезпечення.

За пропозиціями Генерального штабу Збройних Сил України, 115,3 млн грн планується спрямувати на придбання: 37,2 млн грн – польового обмундирування нового зразка; 19,9 млн грн – кулезахисних (кевларових) шоломів; 15,6 млн грн – черевиків з високими берцями; 15,2 млн грн – спальних мішків та ізолюючих підстилок; 8,5 млн грн – флотської форми одягу; 3,8 млн грн – льотно-технічного обмундирування; 3,5 млн грн – маскувальних сіток; 3,1 млн грн – бавовняних простирадл; 2,3 млн грн – ковдр; 2,2 млн грн – засобів зв'язку та комплектуючих до них; 1,9 млн грн – матраців; 1,2 млн грн – топографічних карт; 0,5 млн грн – наволочок бавовняних; 0,4 млн грн – подушок бавовняних. Усі вищеперелічені матеріально-технічні засоби надійдуть до війська після проведення відповідної процедури закупівель, визначеної чинним законодавством.

Станом на кінець травня 2014

року на медичне забезпечення використано 0,7 млн грн.

Аби забезпечити прозоре використання коштів, в оборонному відомстві підготували проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку фінансування національної оборони держави (Збройних Сил України) за рахунок благодійних пожертв юридичних і фізичних осіб для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності та функціонування Збройних Сил України». Нею визначаються порядок отримання благодійних пожертв, широке інформування громадськості та надання звітності про їх отримання й використання.

Для пришвидшення процесу постачання до військових частин необхідних матеріально-технічних засобів, озброєння та військової техніки внесено також відповідні зміни у закон про закупівлі. Тепер ця процедура спростилася й відбувається шляхом проведення переговорів у термін до 20 днів. Деякі організації та підприємства, з якими раніше були проведені тендерні процедури, з 15 травня почали постачати певні види речового майна до військових частин.

Сергій БАСАРАБ

4,6

млрд грн
з резервного фонду
спрямовано на:

2252,9

млн грн – закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, забезпечення акумуляторами, шинами та закупівлю засобів зв'язку;

1428,0

млн грн – закупівлю пально-мастильних матеріалів;

118,0

млн грн – забезпечення бронезилями;

42,4

млн грн – перевезення військової техніки й особового складу;

654,4

млн грн – грошове забезпечення військовослужбовців;

29,7

млн грн – компенсацію військоматами середньої заробітної плати під час зборів з військовозобов'язаними;

86,9

млн грн – харчування особового складу;

27,7

млн грн – речове забезпечення;

17,1

млн грн – лазнево-пральне забезпечення

126,4

млн грн від юридичних, фізичних осіб і мобільних операторів спрямовано на:

млн грн – на матеріально-технічне забезпечення, з них 115,3 на закупівлю:

118,8

37,2

млн грн – польового обмундирування нового зразка;

19,9

млн грн – кулезахисних (кевларових) шоломів;

15,6

млн грн – черевиків з високими берцями;

15,2

млн грн – спальних мішків та ізолюючих підстилок;

8,5

млн грн – флотської форми одягу;

3,8

млн грн – льотно-технічного обмундирування;

3,5

млн грн – маскувальних сіток;

3,1

млн грн – бавовняних простирадл;

2,3

млн грн – ковдр;

2,2

млн грн – засобів зв'язку та комплектуючих до них;

1,9

млн грн – матраців;

1,2

млн грн – топографічних карт;

0,5

млн грн – навушних бавовняних;

0,4

млн грн – подушок бавовняних

млн грн – на медичне забезпечення

7,4

У годину, коли люди, які живуть із тобою в одній країні, яких ти вважаєш рідними «по землі» і по крові, раптово починають стріляти в спину, — слово «наші» знову набуває того, здавалося б, давно і назавжди забутого воєнно-фронтового сенсу. І доводиться пригадувати те, що український народ намагався назавжди поховати в глибинах національної пам'яті. З однією лише відмінністю: лінія окопів тепер пролягає не в родючих українських ґрунтах, а в душах і головах українців.

У засобах масової інформації культивується чимало прикладів розбрату між українцями, яких нечисті «на душу» політики так вдало поділили на «своїх» і «бандерівців». Як не прикро, сьогодні відомі випадки, коли прості люди і до військовослужбовців ставляться ворожо, перешкоджаючи їм захищати тих же простих людей, нехай і одурманених, але як і раніше рідних серцю армійця. Відверті образи та приниження іноді гірше за зброю наносять рани хлопцям у погонах. Та зі словами: «Служу народу України!» — вони вкотре йдуть на чергове завдання!

Інша справа – Сумщина, область, яка має чималий відрізок кордону з ворожою нині Росією. Військовий однострій тут – найкраща «перепустка» і захист. До військових ставляться, як до братів, як до останньої надії та гарантії життя у вільній незалежній Україні. Присутні на Сумщині солдати й офіцери цілодобово несуть службу на блокпостах окремої механізованої бригади оперативного командування «Північ».

«Армія тут, не хвилюйтесь»

...Укріплений невеличкий табір. Вкопана в землю бойова техніка. Зброя повернута в бік імовірного висунування ворожих сил. Захисні споруди змушують автомобілі пригальмовувати та їхати «змійкою». Хлопці в шоломах і бронежилетах, уважно слідкуючи за транспортним потоком, зупиняють підозрілі машини. Таких спостережних постів у регіоні кілька. І розташовані вони так, аби захистити всі основні автомобільні магістралі області.

Капітан Андрій Фетак та його підлеглі і вдень, і вночі прискіпливо слідкують за дорожнім «трафіком». Здебільшого зупиняють вантажні фури або ж авто з російськими номерами, яких на території області чимало, – кордони ж бо не закриті.

Позицію хлопці обрали дуже зручну: з горбка напрочуд усе добре проглядається, а лісочок дає прихисток наметам і техніці. Відколи піхотинці «оселилися» у вказаному районі, вони влаштували тут майже фортецю. «Пристріляні» сектори ведення вогню. Район зосередження прикритий від незваних гостей з повітря. На дорозі – бетонні бруствери й блоки. На кожному місці несення служби – окоп або більш складне в інженерному плані укриття для особового складу. Та і сам маленький табір укріплений так, наскільки це можливо в польових умовах.

– Це тільки здається, що служба на блокпосту нагадує «день бабака». Буцімто з ранку до вечора – одне й те ж, – говорить один із бійців. – Насправді ми в постійному напруженні. Просто так без діла ніхто не вештається. Треба зміцнювати табір, підтримувати в належному стані позиції, чистити зброю, обслуговувати техніку.

Переважає більшість водіїв, проїжджаючих повз блокпост, і місцеві мешканці з розумінням ставляться до присутніх тут озброєних військовослужбовців.

– Ми не ділимо нашу державу на Схід чи Захід! Ми – єдині! Єдині і в час розквіту, і в час біди, коли на рідну Батьківщину зазіхає ворог. А ці хлопці на блок-

посту вже самою своєю присутністю показують: армія тут, не хвилюйтесь, усе під контролем. І від того вселяється впевненість, що на ворожу силу в нас знайдеться своя сила! – ділиться думками місцевий мешканець Сергій, проїжджаючий повз блокпост.

Військові медики завжди поруч

Оцінили місцеві і військових медиків. Справа в тому, що медична реформа уряду Азарова фактично знищила сільську медицину. Люди залишились без професійної лікарської допомоги – один фельдшерський пункт обслуговує декілька сіл. А у разі перебування того єдиного медика чи-то на курсах, чи-то у відпустці, люди залишаються сам на сам зі своєю хворобою, своїм болем. І наслідки інколи – фатальні.

– Людина військова – здорова, – говорить начальник зведеного медичного пункту підполковник медичної служби Тарас Кльофа. – За весь час перебування у визначеному районі ми вилікували лише кілька пацієнтів з респіраторними захворюваннями. Словом, медична практика тут – мінімальна, хоча ми готові діяти в широкому спектрі випадків, що передбачає військово-польова медицина. Тож зважаючи на це, вирішили власні знання й уміння спрямувати на допомогу місцевим мешканцям.

Найскладніший випадок, що трапився військовим лікарям – жорстокий напад астми в літньої жінки. Якби поруч не виявилось кваліфікованих медпрацівників, наслідки були б трагічними. Про перебіг пригоди розповіла сама постраждала.

– Мене не треба фотографувати, – шаріється Ганна. – Ви краще військовим лікарям, які мене врятували, гарні фото зробіть. Якби не вони, то відійшла би баба.

Самі медики нічого надзвичайного у своїй роботі не вбачають.

– Випадок із жінкою – класичний. У неї астма, тож

потрібна постійна медикаментозна підтримка, – говорить лікар-реаніматолог старший лейтенант медслужби Мар'яна Гаман. – На щастя, коли в неї стався черговий криз, ми були поруч. Діяти потрібно було негайно. Інакше – майже стовідсоткова вірогідність сумного розвитку ситуації. Ми мали необхідні ліки і транспорт, щоби після процедур доправити хвору до районної лікарні. Там, до слова, діагноз підтвердили наші цивільні колеги.

Військові медики... Символічно: як медики – вони надають людям медичну допомогу, як військові – захищають їх від смерті, вириваючи з лап хвороби. Тож не дивно, що до будівлі, над якою військові медпрацівники підняли прапор із червоним хрестом, селяни ходять, як до поліклініки. Буває й так, що лікарі самі вирушають у село. Так було, коли важкою формою простуди раптово захворіла родина з п'яти чоловік. У дорослих і малих дітей температура перевалила за 39 градусів. Сусіди звернулися до військових медиків. Ті відгукнулися, обстежили сім'ю, призначили курс лікування. Яке ж було здивування, коли селяни дізналися, що послуги військових лікарів безкоштовні. Ні гроші, ні продукти вони не взяли. А в місцевому магазині тільки й балачок про благодійну медичну допомогу від військових! Селяни району навіть вирішили підготувати звернення до військового керівництва з проханням залишити тут медиків назавжди. Харчування та розміщення, мовляв, беруть на себе. І це – не жарт!

«Джентльменський набір»: від шолому до набоїв

Ранок у колгоспі починається зі сходом сонця. Але ще раніше прокидаються мешканці польового табору. Сніданок і ранковий туалет займають по-військовому мало часу. Основне – бойова підготовка та злагодження підрозділів. Перш ніж віддати розпорядження щодо організації занять, командири збираються у штабі на 10-хвилинну нараду. Кожен командир чи начальник служби чітко та лаконічно доповідає про стан справ, існуючі проблеми та шляхи щодо їх вирішення.

Лейтенант Георгій Таріков – командир механізованого взводу. Військовий навчальний заклад офіцер закінчив лише минулоріч. Проте авторитет уже має як в офіцерському середовищі, так і серед підлеглих. Заняття молодий офіцер готує дуже ретельно, тому його підрозділ – один з кращих. Раптова навчальна тривога – справа для піхотинців взводу Тарікова звична – усе відпрацьовано до автоматизму. Та й готуватись особливо до неї не потрібно. Адже шолом, протигаз, бронежилет, особиста зброя та набої завжди разом з воїнами. Як іронізують самі хлопці, «це – польовий „джентльменський набір“». З'явитися без будь-якого із цих аксесуарів у військовому товаристві – ознака дурного тону. А якщо серйозно, то нині солдати й офіцери переосмислюють сутність такого поняття, як «інстинкт воїна», коли особиста зброя й екіпірування перетворюються на «другу шкіру», без якої зайвого кроку – зась.

Навчальний процес у піхоти – низка раптових ввідних. Сержант будь-якої миті може подати команду на збір. Іде б не був той чи інший солдат підрозділу – він мусить якнайшвидше стати у стрій.

Цього разу лейтенант Георгій Таріков поставив взводу завдання висунутись в один з районів для підсилення блокпосту. Ні стрільці, ні механіки-водії БМП спеціально до цього не готувались. Цікаво й інше: санкцій або вказівок на подібне тренування від командування бригади тут не чекають. Офіцери самі вирішують: куди, коли і як поїдуть бойові машини, які навички відпрацьовуватимуть бійці. Всі заходи відбуваються в межах визначеної території.

Аби фахово керувати підрозділом, молоді офіцери переймають досвід старших. Командир роти щовечора організовує тактичний брифінг для своїх підлеглих. Робота з картами, розробка та визначення секторів ведення вогню, складання вогневих карток – обов'язкові елементи вечірніх «посиденьок». Отже, поки особовий склад має законний вечірній відпочинок, офіцери навчаються.

Свої не менш напружені навчання проводять і розвідники. Адже під час антитерористичних операцій та заходів у загальній «симфонії» бою вони відіграють одну з провідних партій. Без точних даних розвідки війська не зрушать з місця. Тому мешканці наметового містечка вже не дивуються, коли воїни-розвідники повертаються до табору серед ночі та ще й несуть на плечах свого колегу. Так відпрацьовується евакуація пораненого чи загиблого бійця з поля бою. Звикли і до інших особливостей навчально-бойового процесу розвідників. Однак ті намагаються не перегинати палицю: обстановка ж – бойова. Та і набої потрібно берегти.

Армія марширує шлунками

Викладається на повну й тилова служба: у польовому пункті харчування під котлами цілодобово горить вогонь.

– Приготувати смачну їжу нескладно, було б із чого і на чому. Матеріальні засоби і техніка тилу у нас є. Підготовлений персонал також, – говорить начальник продовольчої служби бригади капітан Дмитро Ткач. – Є і запас харчів. Не відмовляємось ми й від того, що привозять патріоти-активісти від щирого серця. Місцевий хлібозавод регулярно постачає свіжовипечену продукцію. Спеціально для нас – кожен буханець упаковують у харчову плівку. Якістю їжі й об'ємом порцій бійці задоволені. Кажуть, що свіже повітря й постійні фізичні навантаження – найкраща приправа до солдатської каші. Хоча в меню – не лише каша, а досить широкий вибір страв.

Жителі Сумщини та сусідніх областей вважають справою честі організувати додаткові смаколики до солдатського столу, бо знають: армія марширує шлунками.

Підполковник запасу Олександр Спільний з Полтавщини вже втретє приймає подарунки від сільських громад. «Бандероль» виявилася досить чималою: розміром у вантажний бус. Серед продуктів – олія, крупи, консерви, борошно тощо. Не відстають від полтавчан і місцеві сумські підприємці. Вони, окрім харчування, допомагають військовим запчастинами для техніки, пальним. Навіть організовують для них польові концерти й екскурсії до найближчих осередків культури.

«Наш командир – серйозний чоловігя»

Гордістю військових є їхній командир – полковник Олександр Павлюк.

– Він ніколи не відводить погляду. Дивиться прямо і відверто. Рішення приймає оперативно. Серйозний чоловігя, – резюмують про нього призовані із запасу «партизани».

Та і як інакше. У рекордні терміни командирі необхідно «прокрутити» усі важелі й механізми організації військової справи. Це – титанічний труд. Тому на «реверанси» немає часу – з мобілізованими командир відразу установив конструктивні статутні взаємини. Так само по-офіцерському прямо він вирішує й інші проблеми. Встигає залагодити питання по командній вертикалі й організувати добрі стосунки з місцевими керівниками.

– Все має бути по-чесному, – лаконічно формулює власне кредо Олександр Павлюк. – Тоді люди довірятимуть.

Начебто все просто і невимушено. Та насправді, напевно, ніхто і не задумується, яких саме зусиль вартує їхньому командирі, щоб усе працювало злагоджено і без зупину. І лише чергові польового штабу помічають: світло в «кузні» командира часто не згасає аж до ранку.

Саме в таких «кузнях» командира, рядового гартується міцна сталь української армії. Армії, від якої залежать майбутнє України, слава України і гордість за Україну! Армії, про яку кожен українець захоче сказати всьому світові: «ЦЕ НАША АРМІЯ!»

Тарас ГРЕНЬ,
Володимир СКОРОСТЕЦЬКИЙ

МОБІЛІЗОВАНІ

У цивільному житті це геть різні люди. І спосіб життя їхній такий же різний. Хтось, прокинувшись зранку, приймає прохолодний душ, смакує філіжанкою запашної кави, читає свіжу газету, одягає білу сорочку й строгий костюм, сідає у власне авто та їде до офісу вирішувати справи державні. Хтось, завівши до дитсадка сина, біжить за маршрутною, стрибає на останню її сходинку, за ним лише з третьої спроби ледь зачиняються двері, і він їде, майже не дихаючи, аж до самої своєї зупинки, вийшовши на якій, їде на завод, одягає брудну від машинного масла спецівку і стає біля станка виробляти деталі. Інший тяжко працює м'язами, обливається потом замість душа, пере-

носячи на плечах непід'ємні мішки на залізничній станції.

Держслужбовці, робітники, вантажники, учителі, фермери... Усі вони різні. І, можливо, ніколи б не зустрілися в цьому житті, не одягли б однакової форми, не спали б в одному наметі, не їли б з одного казанка, не стали б побратимами, якщо б не поклик Батьківщини, над якою нависла біда. Мобілізовані до лав Збройних Сил України, вони залишили свої сім'ї, справи, звиклий спосіб життя. Тепер вони єдині у своєму прагненні захистити Україну. Вони – мобілізовані, а значить мобілізовані бути сильними, мобілізовані бути патріотами, мобілізовані бути героями.

НА СЕЛІ – ГОЛОВА, У ВІЙСЬКУ – СНАЙПЕР

Наполегливо опановує снайперську науку мобілізований «призовник» – солдат Віталій Якименко. У цивільному житті він – голова однієї із сільських рад на Сіверщині.

– Увечері зателефонували та сказали зранку прибути до військкомату. Подумав, можливо, потрібно вирішити деякі питання по хлопцях, яких призиватимуть із села. Та повістку вручили мені самому. Довго не вагався. Зібрав речі та прибув до вказаного пункту призначення, – розповідає солдат-снайпер.

Віталій запевнив: йти до армії в цей складний час йому не було страшно. Свого часу служив строкову у внутрішніх військах. Був водієм-стрільцем. Тож під час бойового злагодження однієї з відмобілізованих частин потрапив до роти снайперів. Його підрозділ працює пліч-о-пліч з розвідниками. Снайпер вважає, що його робота важлива, адже потрібно

мати не лише накачані м'язи та навички у стрільбі, а й «комп'ютерний» мозок, прораховуючи всі дії ворога на кілька кроків уперед.

– За перших десяти днів я отримав великий досвід. Дві рухомі мішені спокійно «кладу» з двох пострілів. Працювали на картах, з компасом, засобами зв'язку, навчилися орієнтуватися на місцевості. Знаю, як готувати для себе спеціальний маскувальний халат під лісову «картинку»

та пройти небезпечну ділянку так, щоб і гілка під ногами не хруснула. Особливу увагу зосереджуємо на роботі снайперів у парах, – не без гордості зазначає Віталій Якименко.

Товариші по зброї стали для нього другою сім'єю. Навіть коли з'явилася можливість повернутися до роботи «управління селом», Віталій відмовився і залишився з побратимами.

– Коли армійське командування довідалося, що я – сільський голова, запропонували повернутися до звичної роботи. Перед усім строем мене запитали: «А хто ж буде організовувати партизанський рух на селі в разі війни?» Я відповів, що партизанів там і без мене вдосталь. Одні баби чого стоять! Таких бойових ще пошукати треба! Село не пропаде! Мое ж місце тут. Я прийшов захищати Україну і не за гроші, а за ідею, – впевнено заявив сільський голова, який стріляє в яблучко.

БУТИ СИЛЬНИМИ

РОЗВІДНИК «З ЛІСОВИХ ВОВКІВ»

Вони бігли вже котру годину, рясний піт випікав очі, ноги, неначе відключивши мозок і включивши автоматичний режим, вимірювали метр за метром, кілометр за кілометром, колючі гілки лісових дерев і кущів боляче хльоскали по обличчю, ший та руках розвідників, немов підганяючи: «Швидше, швидше!»

– Хлопці, скільки нам ще бігти? – відстаючи від групи та хапаючись за бік, спромігся вичавити із себе пересохлими від спраги губами розчервонілий боець.

– Коли ціль побачимо! – пролунав бадьорий голос товариша.

– А коли ми її побачимо?

– Коли добіжимо! Групу бігунів накрив гучний сміх. Сміялися навіть ті, хто вже забув, як це робиться. «Нехай трохи порегочують, – подумав командир, – це додасть їм трохи сил та збадьорить, бо ще бігти й бігти».

Безвідмовний транспорт розвідників – спритні ноги. Недаремно говорять: розвідника ноги кормлять, переробивши відоме прислів'я про вовка. Чи не тому бригаду розвідроту, куди колись зарахували Сергія Мащенка, називають бригадою «лісових вовків»?

Його високий зріст, міцну статуру та кмітливість помітили ще на

строковій. До того ж хлопець був серйозним не по роках. Він уже тоді на всі сто відсотків віддавався обраній справі. Та і було в кого вдатися: його батько – колишній військовий. За хоробрість і бойову майстерність в Афганістані був нагороджений орденом «Червона Зірка» і медаллю «За відвагу». Тож військову стежину батька вирішив торувати й Сергій.

Сьогодні молодший сержант Мащенко – командир відділення розвідувального підрозділу тактичної групи. Разом зі своїми товаришами він стоїть на захисті північно-східних рубежів нашої держави. Умови наближені до бойових. Та як говорить сам Сергій: «Коли йдеться про оборону нашої держави, ми готові виконати поставлений наказ».

Як бачимо, ця професія накладає свій відбиток на характер розвідників. Їм властиві найвища відповідальність за доручену справу, високий інтелектуальний і духовний рівень, самозреченість в ім'я Вітчизни, постійна готовність прикрити спину товариша.

Спецпідрозділ у тактичній групі по праву вважається елітним. Тут служать лише офіцери та контрактники. Деякі мають бойовий досвід служби у складі миротворчих підрозділів.

Пам'ятаючи слова батька: «Не підведи синку, служи чесно, з тебе вийде професійний солдат», Сергій уже досяг певних висот. Він визнаний кращим розвідником армійського корпусу. За зразкове виконання обов'язків неодноразово заохочений вищим командуванням.

Сам розвідник говорить: «Необхідно хоча б трохи фанатити від своєї роботи і бути впевненим, що ніхто, крім нас, краще її не зробить». Така готовність виконати будь-які державні завдання з повною викладкою притаманна українським розвідникам, про багатогранність яких складають цілі легенди.

Сьогодні проблемні питання Збройних Сил України з лишком компенсуються патріотичним піднесенням українців, які намагаються не тільки надавати посильну допомогу у вигляді коштів, матеріально-технічних засобів, але й відстоювати інтереси Української держави зі зброєю в руках

Олег РОМАНОВИЧ
Фото автора

БАТАЛЬЙОНИ УКРАЇНСЬКИХ ДОБ

У зв'язку із загостренням ситуації в південно-східних регіонах України, керівництво держави та Міністерство оборони прийняли рішення про формування в найкоротші терміни батальйонів територіальної оборони. Мета – охорона державного кордону й стратегічно важливих об'єктів країни, а також забезпечення діяльності органів державного управління.

Дніпропетровщина.

**«Бойовий дух українців
— «зброя», яка ніколи
не заржавіє**

Нині організовано 7 таких підрозділів на лівому березі Дніпра. Ця робота триває і в решті областей України, голови яких отримали відповідні доручення.

Один із перших батальйонів територіальної оборони в стислі терміни утворили на теренах Дніпропетровської області. До його складу увійшли патріотично налаштовані мешканці потужного промислового регіону.

Добираючи кандидатів, спеціа-

РОВОЛЬЦІВ

лісти військових комісаріатів враховували їхні вік, стан здоров'я та морально-ділові якості. Перевагу надавали волонтерам, які мають бойовий досвід, проходили службу в повітрянодесантних військах, частинах спецпризначення та військової розвідки.

Ключові командні посади зайняли досвідчені офіцери запасу. Взірцем став сам командир батальйону, учасник стабілізаційної операції в Республіці Ірак – підполковник Олександр Рашевський. Комбат не з книжок знає, як краще готувати бійців охоронних і стрілецьких підрозділів в умовах можливої збройної боротьби, організувати несення служби на блокпостах, супроводити вантажі, патрулювати місцевість тощо.

– Цінність цього підрозділу як бойової одиниці є досить високою, – говорить офіцер штабу оперативного командування «Південь» полковник Олександр Єрмоленко, – адже він комплектувався виключно із числа добровольців, які свідомо прагнуть служити народові України та захищати неза-

лежність і свободу нашої держави. До того ж самою історією доведено, що добровольці завжди воювали краще, ніж підготовлені найманці. У них значно вищий бойовий дух. А це «зброя», яка ніколи не заржавіє.

Разом з батьком ворога легше бити

Серед таких добровольців – батько й син. Паламаренки із перших днів прагнули захищати свою Вітчизну. Глава родини – Андрій Іванович – працював учителем фізкультури в Дніпропетровській середній школі, а в молоді роки служив розвідником у частинах Тихоокеанського флоту. Син Роман – активіст народної самооборони, постійно чергував на блокпостах та охороняв адміністративні будівлі від можливого вторгнення сепаратистів. На сімейному віче чоловіки прийняли безапеляційне рішення: записатися добровольцями до щойно створеного батальйону територіальної оборони.

Місцем постійної дислокації підрозділу стали казарми однієї із частин Дніпропетровського гарнізону. Отримавши необхідні уніформу та спорядження, для бійців справжньою «солдатською академією» стали тактичні поля Ново-московського загальновійськового полігону.

Батько і син Паламаренки

Та і не дивно – навчально-бойовим процесом керували вимогливі інструктори.

– До бойового вишколу добровольці поставилися дуже серйозно. Здебільшого – це колишні війни «крилатої піхоти», підрозділів

спецпризначення й інших бойових частин, — відзначає старший офіцер відділу бойової підготовки оперативного командування «Південь» підполковник В'ячеслав Маніта.

Саме ця категорія бувалих військовослужбовців стала кісткою батальйону. Вони допомагають побратимам, кому раніше не доводилося скуштувати армійської каші.

Сергій Дорошенко

Серед тих, хто передає свій досвід — співробітник Дніпропетровської обласної колегії адвокатів Сергій Дорошенко.

Свого часу він проходив строкову у лавах гвардійської повітрянодесантної дивізії. Був старшиною окремої розвідувальної роти. За час служби здобув не лише фах санітарного інструктора, а й авторитетну для кожної військової людини кваліфікацію інструктора з рукопашного бою. Сьогодні старший сержант Дорошенко навчає новобранців найбільш ефективним прийомам з арсеналу різних видів єдиноборств.

Майже щодня воїни стрілецьких та охоронних підрозділів виконували стрільби з автоматів, кулеметів, гранатометів, опановували основи тактичної та інженерної підготовки. Бійців-добровольців навчали не лише вести загальновійськовий бій, а й виконувати завдання, які покладаються на представників народної самооборони та працівників МВС на блокпостах. А це пе-

решкоджання провезенню боеприпасів, перевірка підозрілих осіб й авто тощо. Активно відпрацьовувалися дії при відбитті нападів на важливі об'єкти та при виникненні різних нештатних ситуацій.

Сьогодні особовий склад Дніпропетровського батальйону територіальної оборони вже пройшов бойове злагодження.

Одещина.

«Хочу бути потрібним Батьківщині»

Гідно зустріти ворога готуються й у батальйоні територіальної оборони, сформованому на Одещині. Як повідомив тимчасовий виконувач обов'язків командира підполковник Павло Скачко, його підрозділ укомплектований в основному добровольцями.

Павло Скачко

Організаційне ядро складається з офіцерів запасу. Вони приїхали з різних куточків України: Тернополя, Херсона, Миколаєва.

— До нас потрапляють не всі бажачі. Перевага надається тим, хто має необхідну військово-облікову спеціальність, — зауважує підполковник. — «У країні — складна ситуація, і я хочу бути потрібним Батьківщині» — ці слова, я чую від більшості з них. Усі налаштовані на перемогу.

Серед завдань одеського батальйону — охорона й оборона об'єк-

тів, адміністрацій, аеродромів, суміснє з правоохоронними органами патрулювання в Одесі та області, надання допомоги прикордонникам, боротьба з незаконно створеними угрупованнями. Для швидкого реагування на озброєнні знаходиться колісна техніка.

Паралельно триває процес забезпечення бійців укомплектуванням військовою формою, стрілецькою зброєю та інженерними засобами. Вирішувати питання логістики допомагає керівництво області. Так, заступник голови Одещини Сергій Калинчук нещодавно відвідав батальйон, для потреб якого пообіцяв виділити кошти з резервного фонду. Самі ж одесити допомогли військовим привести до ладу територію, склади, інші будівлі та споруди. «Свое почтение» висловили і бізнесмени, виділивши кошти на пошиття подушок, ковдр, матраців і придбання обладнання для солдатської їдальні.

— Як говорять одесити, «Одеса шороху не любить». Це гостинне та спокійне місто, в якому вміють домовлятися, місто, в якому поруч живуть люди, різні за релігійними та життєвими поглядами, — пояснює командир взводу капітан Георгій Ільчук.

Георгій Ільчук

— Після подій 2 травня, не вагаючись, пішов у військкомат. Я гордий за український народ, який нарешті відчув, що означає слово «патріотизм».

Спостерігаючи за пробудженням національної гідності, на пам'ять приходять слова відомого українського поета Павла Тичини:

*Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звоївана ще не була.
Яка біда мене, яка чума косила!
— а сила знову розцвіла.*

Ми є! Є наша солідарність, здатність до мобілізації та самоорганізації, є віра і відданість Батьківщині. І все це сьогодні проявлено в українцях в усій чистоті та безпосередності!

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО,
Валентин ВІКТОРОВ

Термін «територіальна оборона» з'явився відносно недавно. Проте де-факто вона мала широке поширення, починаючи з давніх-давен. Зокрема, народні ополчення. Вони формувалися переважно із селян, які, незважаючи на погане озброєння (найчастіше використовувалися знаряддя землеробства – вила, коса тощо) і недостатній вишкіл, демонстрували відвагу та мужність у справі оборони рідної землі. Там, де ворожого натиску не витримували регулярні війська, ополченці стояли на смерть.

Система територіальної оборони є свого роду моделлю довіри, утворюючи ланцюжок «держава – громадянське суспільство», оскільки народ довіряє владі керувати обороною держави, а влада довіряє народу зі зброєю в руках бути по суті автономним елементом цієї оборони, на який вона спирається.

Більшість країн поряд з регулярними арміями мають у своєму бойовому складі на військовий час територіальні війська. Прикладом можуть бути Австрія, Бельгія, Великобританія, Німеччина, Данія, Італія, Литва, Латвія, Нідерланди, Норвегія, Польща, США, Франція, Швеція, Фінляндія тощо. Громадяни цих країн традиційно пишаються своєю приналежністю до подібних військ, а участь у планових заходах бойової підготовки сприймають як почесні право й обов'язок.

Зарубіжні військові експерти відмічають: утримання структур територіальної оборони обходиться значно дешевше, ніж регулярних військ (у США – у 6 разів, Данії та ФРН – у 10). У більшості держав саме на територіальні війська покладаються завдання прикриття мобілізаційного розгортання збройних сил, охорони стратегічних об'єктів й елементів військової та цивільної інфраструктури.

Завдання з формування батальйонів територіальної оборони України покладено на обласні військові комісаріати. Вони здійснюють відбір кандидатів для проходження військової служби за контрактом та у військовому резерві із числа військовозобов'язаних й осіб призовного віку, які відповідають встановленим вимогам і критеріям відбору та виявили бажання на проходження військової служби за контрактом і служби у військовому резерві. Перевага надається тим, хто має досвід служби в частинах спеціального призначення й анти-терористичних підрозділах. Підрозділи територіальної оборони формуються, у тому числі, і з добровольців, а командний склад – з офіцерів запасу з досвідом бойових дій. До служби залучається особовий склад за віковими групами:

- юнаки – від 18 до 35 років;
- молодші офіцери – до 45 років;
- старші офіцери – до 55 років.

Тетяна САВЧЕНКО

У надскладний для України час, коли на наших землях вирують злочинні банди сепаратистів і терористів, особливої актуальності набуває питання правосвідомості народу. Навіть у періоди загострення напруги ні в кого не повинно виникнути відчуття вседозволеності та безладу. Аби за кожне порушення закону незворотно наступала відповідальність, над цим працюють представники прокуратури.

Про роботу органів прокуратури в особливих умовах розповідає начальник Головного управління нагляду за додержанням законів у воєнній сфері Генеральної прокуратури України Петро Візнюк.

«За кожен терористичний акт, і військовослужбовців злочинці

Окупація Криму та її наслідки

– Петре Миколайовичу, Верховна Рада України ухвалила закон про визнання АР Крим тимчасово окупованою зоною. Які правові наслідки він має у сфері діяльності військової прокуратури?

– Україна зобов'язується у законний спосіб вжити всіх заходів для якнайшвидшого звільнення Криму від окупації та відновлення порушених унаслідок загарбання прав і свобод людини. Тому одним із першочергових завдань є здійснення належного нагляду за беззаперечним дотриманням вимог цього закону усіма державними органами. Зокрема, Генеральна прокуратура України зорієнтувала діяльність прокуратури з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері на проведення перевірок у місцях дислокації військових підрозділів, штабах і командуваннях, переведених з АР Крим, на предмет додержання законодавства при розміщенні та всебічному забезпеченні військовослужбовців і членів їхніх сімей.

– Як Ви оцінюєте шанси України щодо отримання компенсації за втрачені активи, зокрема військові, через міжнародні суди?

– Виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини покладено на Міністерство юстиції України. Відомі схожі прецеденти, наприклад справа «Кіпр проти Туреччини». У 2001 році Європейський суд визнав наявність порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з позбавленням греків-кіпріотів, які мають власність на півночі Кіпру, права доступу до свого майна, а також будь-якої компенсації за втручання в їхні права власності. Ця справа розглядалася 5 років. У результаті – Кіпр виграв, Туреччина ж заплатила кошти за свої неправомірні дії.

– У рамках досягнутих домовленостей з Росією нині триває процес повернення з окупованої території кораблів, бойової техніки й озброєння до складу Збройних Сил України. З якими складнощами стосовно забезпечення законності доводилося стикатися україн-

ським військовим частинам під час їхнього виведення з Криму?

– Міністерство оборони України організувало переміщення військового майна з АР Крим на материкову Україну. Так, станом на 27 травня 2014 року майже півтори тис. одиниць озброєння та військової техніки, з якої 32 кораблі, виведено з окупованої території, що складає майже п'яту частину від запланованого.

Під час протистояння в АР Крим наші військовослужбовці через блокування та насильницьке захоплення російським агресором українських військових підрозділів фізично не мали змоги обслуговувати військову техніку і забезпечувати її охорону. Крім того, військовослужбовці Російської Федерації всіляко пошкоджували агрегати військової техніки й озброєння, що готувалися до транспортування на материк. Як наслідок – значна кількість українського військового майна була виведена з робочого стану.

При переміщенні кожен факт розукомплектування військової техніки, псування та виведення з

Із перших уст

Начальник Головного управління нагляду за додержанням законів у війсьній сфері Генеральної прокуратури України Петро Візнюк:

**убивство українських громадян
дадуть відповідь перед законом»**

ладу військового майна фіксується. Потім проводяться службові розслідування, перевірки та надається відповідна правова оцінка.

– У ході окупації Криму певна кількість українських військовослужбовців перейшла на бік Росії. Дезертирами ж визнали й оголосили в розшук лише двох осіб. А як щодо інших?

– Так, за державну зраду порушено кримінальне провадження стосовно виконувача обов'язків командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України контр-адмірала Дениса Березовського та військовослужбовця Державної прикордонної служби України полковника Віктора Мельниченка.

Крім того, органами прокуратури до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відомості про вчинення злочину командиром військової частини А3835 Володимиром Садовником. Установлено, що 10 березня 2014 року цей офіцер разом з невідомими озброєними особами вишикував особовий склад на плацу частини та запропонував усім перейти на сторону «самооборони Криму». Декілька військовослужбовців дали на це згоду. Інші отримали команду покинути територію. Після цього Володимир Садовник розпорядився

завантажити військове майно, а саме: радіостанції та пально-масельні матеріали на 9 автомобілів – і дозволив невстановленим особам вивезти це в невідомому напрямку.

Правові питання мобілізації

– У зв'язку з буремними подіями на сході України наскільки успішно з правової точки зору проведено мобілізацію до Збройних Сил? Які найбільш типові правопорушення допустили військкомати у ході виконання поставлених перед ними завдань?

– У першу чергу хочу звернути увагу, що поняття мобілізації включає в себе не лише призов на військову службу військовозобов'язаних. Відповідно до статті 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», це – комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України – на організацію і штати воєнного часу.

Указ виконувача обов'язків Президента України «Про часткову мобілізацію» від 17 березня 2014 року у цілому виконаний. А відтак службові особи оборонного відомства вимоги законодавства задовольнили. Проте під час проведення самої мобілізації людських ресурсів, а точніше ще на стадії її підготовки, були допущені певні порушення. Насамперед це стосується призову військовозобов'язаних, які за станом свого здоров'я не можуть проходити військову службу. Лише по Дніпропетровській області зафіксовано 60 подібних випадків.

Генеральною прокуратурою України внесено подання про усунення порушень вимог законодавства із цих питань виконувачу обов'язків Міністра оборони України.

– Відомі факти протестів мобілізованих щодо затримання їх на військовій службі, недостатньої організації їхнього побуту та виплати грошового забезпечення...

– З усією відповідальністю заявляю: жодне з виявлених порушень законодавства із цих питань, у тому числі висвітлених у засобах масової інформації, не залишилось без реагування. Генеральна прокуратура України направила відповідне подання керівництву Міністерства оборони.

– Якою була реакція прокуратури щодо військовослужбовців, звинувачених у порушенні військової присяги в ході мобілізації?

– Нині розслідуються 42 кримінальних провадження проти військовослужбовців, які порушили військову присягу під час проведення мобілізації, антитерористичної операції та анексії АР Крим. Зокрема, ці провадження порушено за фактами непокорі, ухилення від військової служби, викрадення та втрати зброї, недбалого ставлення до військової служби, бездіяльності військової влади, недотримання правил поведінки зі зброєю, водіння, статутних правил вартової служби тощо. До суду направлено 7 кримінальних проваджень, з яких 3 – за частиною 2 статті 409 Кримінального кодексу України, тобто за відмову від несення обов'язків військової служби, 2 – за втрату військового майна й по одному – за порушення правил поведінки зі зброєю.

У площині анти-терористичної операції

– Як відомо, прокуратура здійснює пильний нагляд за проявами сепаратизму та тероризму на сході України. На яких напрямках сконцентровані ваші основні зусилля у цьому питанні?

– В умовах складної військово-політичної обстановки у Донецькій і Луганській областях спеціалізовані прокурори вживають максимально необхідних заходів для забезпечення стану законності у піднаглядних військових формуваннях. Окрім цього, за кожним виявленим злочином, у тому числі які підслідні іншим органам, до Єдиного реєстру досудових розслідувань вносяться відповідні повідомлення. На цей час (прим. ред.: інтерв'ю проводилося 28 травня) розпочато 88 кримінальних про-

МО України організувало переміщення військового майна з АР Крим на материкову Україну. Вже виведено з окупованої території майже півтори тис. одиниць озброєння та військової техніки, з якої 32 кораблі.

ваджень, із них 27 – щодо фактів вчинення терористичних актів, диверсій, перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України, заволодіння вогнепальною зброєю, блокування транспортних комунікацій тощо. Правоохоронні органи в межах компетенції при здійсненні досудового розслідування вживають усіх заходів, щоб жоден терорист та інші особи, які стали на шлях вчинення злочинів, не unikли відповідальності.

За рахунок особового складу спеціалізованих прокуратур, які переміщені з території АР Крим, посилено кадровий склад прокуратур південно-східних областей держави, де ситуація залишається складною і напруженою.

– Як можна охарактеризувати дії сепаратистських угруповань? Чи порушувала прокуратура кримінальні справи проти російських шпигунів і диверсантів?

– Інформацією щодо характеристики дій сепаратистських угруповань на території Донецької та Луганської областей переповнені вітчизняні ЗМІ. На мій погляд, найбільшим «досягненням» терористів і сепаратистів стало загострення криміногенної ситуації в цих регіонах. Захоплена ними зброя використовується при вчиненні вбивств, розбоїв, інших кримінальних злочинів. До того ж захоплюються заручники. За такими фактами, у тому числі щодо незаконного позбавлення волі або викрадення людини, зареєстровано 108 кримінальних проваджень, у яких встановлено 208 випадків захоплення людей, із них 158 осіб звільнено, інформація щодо 50 – відсутня.

Стосовно протидії шпигунству, то ці питання відносяться до компетенції Служби безпеки України. Поінформую лише, що слідчим управлінням СБУ здійснюється досудове розслідування низки кримінальних проваджень, у яких повідомлено про підозру у вчиненні злочинів відповідної категорії 7 особам, які є громадянами Російської Федерації.

– Нещодавно внесено зміни до українського законодавства, де регламентуються терміни ув'язнення за посягання на територіальну цілісність країни, розголошення державної таємниці, перешкоджання

За кожним фактом загибелі військовослужбовців під час АТО прокуратура розпочинає досудове розслідування.

законній діяльності Збройних Сил України й інших військових формувань. Що саме вони передбачають?

– Верховна Рада України підтримала посилення відповідальності за вчинення злочинів проти національної безпеки. Згідно з ухваленим законом, зумисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України та порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій будуть каратися позбавленням волі на строк від 3 до 5 років (раніше відповідальність за подібні дії передбачалася у вигляді обмеження волі на строк до 3 років).

Крім того, мінімальний строк позбавлення волі у якості покарання за державну зраду підвищений з 10 до 12 років, диверсію – з 8 до 10, шпигунство – з 8 до 10.

Також у Кримінальний кодекс України додано статтю 114-1 «Перешкоджання законній діяльності Збройних сил України та інших військових формувань». Згідно з нею, такі дії, учинені в особливий період, караються позбавленням волі на строк від 5 до 8 років. А якщо вони призвели до загибелі людей або інших тяжких наслідків, то каратимуться терміном від 8 до 15 років.

Уточню, що перешкоджанням є будь-яке діяння, спрямоване на створення перепон, утруднення, недопущення чи запобігання виконанню законних функцій Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями.

– За кожним фактом загибелі військовослужбовців під час АТО прокуратура розпочинає досудове розслідування...

– У кожного громадянина України, який уболює за соборність і незалежність нашої держави, загибель воїнів від рук озброєних терористів залишає глибокі рани і в серці, і в душі. Я і мої колеги глибоко розділяємо нескінченний сум рідних і близьких героїв, які віддали своє життя за світле майбутнє співвітчизників.

На сьогодні, як не тяжко це констатувати, уже загинуло 43 військовослужбовців. Ці трагічні факти є предметом дослідження у кримінальних провадженнях щодо вчинення терористичних актів, які розслідуються слідчими відділами органів СБУ в Донецькій та Харківській областях.

Я переконаний, що цих смертей могло б і не бути, якби у попередні роки армію не довели до нищівного зниження рівня її боєздатності. Щоб не допустити цього у майбутньому та водночас дати належну оцінку скоєному, у прокуратурі розпочато комплексне розслідування дій попередніх міністрів оборони та начальників Генерального штабу ЗС України з питань реформування війська, передислокації і скорочення органів військового управління, ефективності проведення дослідно-конструкторських робіт по нових видах озброєння та військової техніки, правомірності використання бюджетних коштів тощо.

Інтерв'ю вів Руслан ТКАЧУК

АСПЕКТИ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Часткова мобілізація в Україні має на меті низку цілей: укріплення кордонів держави, захист її територіальної цілісності та мирного населення від агресивних дій Росії, знешкодження й ліквідація імпортованих розвідувально-диверсійних груп і терористично-сепаратистських об'єднань у східних областях країни.

НОВЕ В ЗАКОНОДАВСТВІ

Заходи, проведені починаючи із 17 березня, дозволили лише частково відповісти на виклики, які постали перед Україною. Внаслідок подальшого втручання північного сусіда у внутрішні справи України та прихованої фінансової підтримки дестабілізаційних дій терористично-сепаратистських груп страждає мирне населення. Тому 6 травня 2014 року Верховна Рада України схвалила Закон України «Про затвердження Указу Президента України „Про часткову мобілізацію“». Вона продовжуватиметься протягом наступних 45 діб.

Документ передбачає проведення місцевими органами влади призову військовозобов'язаних і використання техніки національної економіки для повного доукомплектування армії й інших військових формувань України до штатів воєнного часу.

Нині найбільш обговорювані питання в суспільстві — порядок призову та проходження військової служби, грошове забезпечення відмобілізованих і строки звільнення призваних на військову службу відповідно до вимог указів Президента України від 17.03.2014 № 303/2014 «Про проведення часткової мобілізації в Україні» та від 06.05.2014 № 454 «Про часткову мобілізацію».

На них відповіли представники управління Генерального Штабу Збройних Сил України.

Грошове забезпечення

Сьогодні грошове забезпечення військовослужбовців регулюється постановою Кабінету Міністрів України «Питання грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період» від 9 квітня 2014 року № 111. У документі зазначено, що з 18 березня 2014 року військовослужбовцям, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, грошове забезпечення виплачується в порядку та розмірах, установлених для осіб офіцерського, рядового, сержантського та старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом.

Щомісячне грошове забезпечення військовослужбовця включає в себе: оклад за військовим званням, посадовий оклад за займаною посадою, надбавку за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення, премії, щомісячні додаткові грошові винагороди.

Нараховується платня з дня включення до списків особового складу частини та дня вступу до виконання обов'язків за посадою. Власне мінімальні посадові оклади військовослужбовців за типовими первинними посадами: в офіцерів – 750 грн, а у старшин, сержантів і рядових – 450 грн.

Як пояснив начальник відділу грошового забезпечення, заробітної плати та розрахунків з особовим складом Головного фінансово-економічного управління Генерального штабу Збройних Сил України полковник Володимир Верцімага, окремі виплати, як премія, щомісячна винагорода та надбавка за виконання особливо важливих

Володимир Верцімага

завдань, нараховуються й виплачуються в поточному місяці за попередній. Тому у квітні надбавки відмобілізованим нараховували лише за декілька днів березня, коли тривав призов. І платня виявилась суттєво меншою ніж у травні, коли військовослужбовці отримали грошове забезпечення в повному обсязі.

Конкретний розмір грошового забезпечення призовника залежить від: займаної посади, військового звання, вислуги років, виконуваних обов'язків.

Мінімальне місячне грошове забезпечення рядового з усіма виплатами становить 2 340 грн. Командир взводу (лейтенант) отримує 3 800 грн, командир батальйону (підполковник) – 5 660 грн.

У місяць демобілізації військовослужбовцям нараховують дві премії, дві винагороди і дві надбавки. Грошове забезпечення в останньому місяці для стрілка-кулеметника становитиме 4 241 грн, а для командира роти – 9 071 грн.

У Генеральному штабі вже опрацьовано проект постанови Кабінету Міністрів України, який визначає від 1,3 до 3,0 коефіцієнти збільшення грошового забезпечення військовослужбовцям в особливий період за виконання окремих завдань. Зокрема, за знищення зброї та техніки противника розміри додаткової винагороди становлять від 1 до 5 мінімальних заробітних плат, тобто від 1 200 до 6 000 грн.

«Кредитні канікули»

Найперше, що виявила агресія Росії – функціональну недосконалість законодавства щодо захисту держави. У Міністерстві оборони України здійснюються активні заходи стосовно врегулювання проблемних питань, зокрема соціального захисту відмобілізованих.

Із цією метою в оборонному відомстві опрацьовано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації». Верховна Рада України прийняла його 20 травня.

– Законом передбачено, що після проходження військової служби за призовом під час мобілізації військовослужбовець має право залишитися на військовій службі на попередній або, за згодою, іншій, не нижчій за попередню, посаді, – прокоментував старший офіцер відділу юридичної експертизи та методологічної роботи Управління правового забезпечення Генерального штабу Збройних Сил України підполковник юстиції Андрій Фомін.

Андрій Фомін

Цей Закон врегулює питання виплат соціальної до-

НОВЕ В ЗАКОНОДАВСТВІ

помогти військовослужбовцям-жінкам, звільнених під час мобілізації. Їм надаватиметься переважно право на укладання нових контрактів для проходження військової служби по завершенню особливого періоду.

Документ передбачає призованим під час мобілізації на особливий період працівникам збереження місця роботи, посади і середнього заробітку на підприємстві, де вони працювали на час призову, незалежно від форм власності. Виплата в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

А студентам, які за призовом на військову службу в особливий період перервали навчання, Закон гарантує поновлення у вищому навчальному закладі після демобілізації без стягнення плати за перерваний та оплачений строк навчання.

Також Закон гарантує виплату пенсій пенсіонерам, у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період на час їхньої служби.

Та головним для більшості мобілізованих є звільнення військовослужбовців на особливий період від нарахування штрафних санкцій з боку підприємств, установ, організацій усіх форм власності та фізичних осіб у зв'язку з несвоечасною оплатою фінансових зобов'язань (кредитів, іпотек тощо).

Сьогодні представники Національного банку і Кабінету Міністрів України опрацьовують механізм створення так званих «кредитних канікул» для мобілізованих.

Демобілізація після стабілізації

Через не розуміння або не знання відповідних законів виникла плутанина й щодо термінів відмобілізування, служби та звільнення різних категорій військово-службовців, а також можливого повернення строкової військової служби. Із 7 травня протягом 45 діб у визначених областях держави триває друга черга мобілізації.

– Це період залучення мобілізаційного ресурсу, а не термін, на який призиваються військовозобов'язані, – розповів заступник начальника відділу мобілізаційного управління Головного управління оборонного та мобілізаційного планування Генерального штабу Збройних Сил України полковник Олександр Правдивець.

Олександр Правдивець

Після призову військово-зобов'язані набувають статусу військовослужбовців і проходять військову службу місяць, рік або п'ять років – аж до виходу Указу Президента України «Про демобілізацію» (стаття 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»).

Щодо військовослужбовців-строковиків, призваних до лав Збройних Сил України весною 2013 року, то їхнє звільнення, з огляду на агресію Російської Федерації, відтерміновується. Однак служитимуть вони не більше шести місяців від дня оголошення мобілізації.

– Кількість юнаків, які планувалися до демобілізації після строкової служби і які призвані минулого року, становить більше 6 тис. Плани й етапи звільнення цієї категорії осіб зі строкової військової служби вже опрацьовано Генеральним штабом ЗС України. Їх звільнятимуть планово, але після підписання Указу Президента України «Про демобілізацію», – повідомив начальник відділу призову та комплектування управління комплектування та призову Головного управління персоналу Генерального штабу Збройних Сил України полковник Валерій Дендебера.

Валерій Дендебера

Відповідно до Указу Президента України № 447/2014 від 1 травня «Про заходи щодо підвищення обороноздатності держави» пунктом 2 передбачено повернення до Збройних Сил України строкової служби і визначено терміни проведення призову – травень-липень.

Загалом потрібно розуміти, що демобілізація військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації в особливий період, відбудеться за умов стабілізації воєнно-політичної обстановки навколо України. Час і порядок її проведення визначить відповідний Указ Президента України. Для підтримання рівня боєготовності військових частин демобілізація відбудуватиметься поетапно. Відмобілізованих військовослужбовців замінитимуть строковики.

Володимир КОСЕНКО

ЇХНЯ МІСІЯ – ЗАХИСТ ЗДОРОВ'Я, АРСЕНАЛ ЇХНЬОЇ ЗБРОЇ – ПРОФЕСІОНАЛІЗМ І МИЛОСЕРДЯ

У медичних працівників – особлива місія в суспільстві. Клятва Гіппократа та почуття громадянського обов'язку спонукають їх допомагати людям, не обираючи місця й часу. Такі думки спливають у свідомості, коли розмірковуєш над долями поранених під час Революції Гідності, що відбулась в Україні. Такі ж думки тривожать зараз рідних і близьких військовослужбовців, постраждалих в антитерористичній операції. Вчасно надана кваліфікована медична допомога рятує людські життя, вириваючи їх з рук смерті. Саме цим керувались лікарі Майдану, саме це надихає й військових лікарів тепер. Вступивши у двобій зі смертю, вони використовують весь свій арсенал зброї – професіоналізм, милосердя, самовідданість, рішучість та віру в перемогу.

«**П**еревірку на міць» проходить військова медицина сьогодні. І про перебільшення тут годі й думати. Адже лікарі та медперсонал працюють у «гарячих точках» східних регіонів України. Незважаючи на бойові умови та певні проблеми й труднощі, пов'язані з ними, військові медики викладаються на всі сто відсотків задля збереження життя і здоров'я військовослужбовців. Іноді, ледь тримаючись на ногах від втоми, вони з останніх сил рятують постраждалого і щиро радіють, коли їм вдається це зробити. Та і як не радіти, коли ще одна мати зустріне свого сина живим, ще одна дружина пригорнеться до свого коханого чоловіка, ще одні діти кинуться батькові

в обійми, хвастаючись перед дворовими друзями своєю причетністю до героя.

Як повідомляють у Військово-медичному департаменті Міноборони, у підрозділах, задіяних в антитерористичній операції, медичне забезпечення здійснюється штатними медичними підрозділами, які входять до організаційної структури військ, розташованих на даній території. Це – медичні пункти, медичні роти. Для підсилення штатних медичних служб сформували 31 лікарсько-сестринську медичну бригаду. Вони діють на базі військово-клінічних медичних центрів і військових госпіталів та прикріплені до кожного підрозділу, який працює в зоні виконання бойових завдань.

Одна така медична бригада складається з

Іноді, коли військові медики, надаючи допомогу пораненому, самі опиняються в епіцентрі підступних обстрілів сил АТО з боку терористів.

двох досвідчених хірургів, які мають першу або вищу лікарську категорію, з лікаря-анестезіолога і двох медичних сестер. Для більш ефективної роботи такі бригади забезпечили автоперев'язочними та санітарно-медичними машинами. Для евакуації поранених залучаються гелікоптери.

Харківський військовий госпіталь. Це єдиний військовий лікувальний заклад на сході країни, тому сьогодні на ньому лежить велике навантаження, а разом з тим надії й сподівання багатьох українців. За період проведення АТО до цієї медустанови потрапив 61 поранений військовослужбовець із різних військових формувань, 25 із них – зі Збройних Сил. Найтяжчих хворих медичним літаком Ан-26 «Vita» переправляють до інших лікувальних закладів Міністерства оборони України, здебільшого до Київського головного клінічного госпіталю та Вінницького військово-медичного клінічного центру.

Візитівкою Харківського військового госпіталю є професіоналізм і досвідченість. Поряд з висококваліфікованим медичним персоналом тут працюють лікарі, які є учасниками бойових дій і миротворчих операцій. Афганістан, Ірак, Ліван – далеко не всі країни, де вони набували цінного потужного досвіду у справі військової медицини.

До того ж колектив госпіталю посилили фахівцями з Київського головного військово-медичного клінічного центру. Враховуючи, що поранення військовослужбовців в основному відносяться до сфери військово-польової хірургії, у Харківському медзакладі працювали завідувач кафедри Української військово-медичної академії, про-

У підрозділах, задіяних в антитерористичній операції, медичне забезпечення здійснюється штатними медичними підрозділами. Для підсилення штатних медичних служб сформували 31 лікарсько-сестринську медичну бригаду.

фесор, полковник медичної служби Ярослав Заруцький, головний хірург Міністерства оборони України полковник медичної служби Анатолій Шудрак, головний анестезіолог Міністерства оборони України полковник медичної служби Володимир Мельник.

Військові лікарі роблять усе можливе та неможливе, аби поставити свого пацієнта на ноги. Це підтверджують і самі постраждалі, учасники буремних подій. Більшості з них люди в білих халатах допомогли швидше одужати, а деяким – врятували життя.

**Рядовий Андрій Познянський,
військовослужбовець Національної
гвардії України, 24 роки:**

«У середині травня отримав контузію під Слов'янськом. Завдяки лікарям здоров'я суттєво покращується. Цьому певним чином посприяли: всебічна турбота медперсоналу, спокійна обстановка та відмінне харчування. При цьому я не витратив жодної копійки на медикаменти. Від щирого серця я та мої рідні дякуємо фахівцям медичного центру за професійну роботу».

**Молодийший сержант Віталій Климчук,
військовослужбовець високомобільних
десантних військ, 21 рік:**

«Під Краматорськом 13 травня отримав важке поранення. Загинуло шестеро моїх товаришів. Хвилююся, що через бойові травми служити далі у війську вже не доведеться... Розумію, що медики з польового табору та Харківського медцентру зробили все, що від них залежало. Можливо, далі продовжу лікування в одній зі столичних спеціалізованих лікарень. Проте життя мені врятували саме військові медики. Символічно: ще донедавна ми захищали Батьківщину, тепер військові лікарі захищають нас, вириваючи з лап смерті. Я цього ніколи не забуду!»

Військово-медична служба зараз не має проблем з ліками та іншими матеріальними засобами. Нині загальна забезпеченість медичної служби Збройних Сил України становить 71 %, а Військово-медичного клінічного центру Північного регіону у Харкові – 95 %.

Активно сприяють цьому громадські, волонтерські та міжнародні організації. Відчутну допомогу в доставці медикаментів у райони на сході України надають волонтери «Автомайдану». Триває співпраця з Державною службою України з лікарських засобів, представники якої доставляють ліки безпосередньо в райони виконання підрозділами Збройних Сил антитерористичних завдань.

З інших регіонів країни на східний напрямок Міноборони перекинуло багато реанімоблів і санітарних авто.

Головне – встигнути вчасно вивезти чи винести пораненого з-під обстрілу та якомога швидше доставити до лікувального закладу. Для цього досягнуто домовленості з Міністерством охорони здоров'я щодо доправлення поранених до найближчих цивільних лікувальних закладів, де створені медичні групи. Вони надають допомогу військовослужбовцям з подальшою евакуацією до військових медичних центрів.

На жаль, трапляються випадки, коли бійців, які отримали поранення й опинилися під шквальним вогнем, не можна евакуювати впору. У таких ситуаціях у нагоді стають індивідуальні засоби для надання першої медичної допомоги. Чи достатньо їх сьогодні?

Як запевнив директор Військово-медичного департаменту Міноборони полковник медичної служби Віталій Андронатій, на даний момент уже закуплено і видано представникам Збройних Сил України та інших силових структур, які беруть участь в антитерористичній операції, 40 тис. шприц-тюбиків антитравматичного і протишокового препарату «Буторфанол».

Для ефективної роботи медичні бригади забезпечили автоперев'язочними та санітарно-медичними машинами. Для евакуації поранених залучаються гелікоптери.

Найближчим часом планується отримати ще 20 тис. шприц-тюбиків.

Трапляються випадки, коли військові медики, надаючи допомогу пораненому, самі опиняються в епіцентрі підступних обстрілів сил АТО з боку терористів. Як показала

На сході України міжнародні зобов'язання, договори і меморандуми озброєними сепаратистами не виконуються. Їхньою мішенню стають позначені червоним хрестом авіаційна техніка, машини швидкої допомоги.

практика, на сході України міжнародні зобов'язання, договори і меморандуми озброєними сепаратистами не виконуються. Їхньою мішенню стають позначені червоним хрестом авіаційна техніка, машини швидкої допомоги. Вони викрадають і катують поранених.

В умовах смертельної небезпеки люди в білих халатах, проявляючи психологічну стійкість і високі моральні якості, під кулями та вибухами на власних плечах виносять з поля бою постраждалих, рятуючи їх від смерті у буквальному сенсі слова. А хто рятує одну людину – рятує цілий світ. Тож глибока повага та низький уклін усім військовим медикам від врятованих ними та тих, яких ще доведеться врятувати, від їхніх рідних і близьких, від усієї України.

Валерій ВОРОНЧУК,
Дмитро ГОРБУНОВ

Головне – встигнути вчасно вивезти чи винести пораненого з-під обстрілу та якомога швидше доставити до лікувального закладу.

Здоров'я нації, народу —
Державна справа нелегка,
Але ця справа звіку-зроду
Є суттю медпрацівника.

ТУТ І ПРИРОДА ЛІКУЄ

Начальник Військово-медичного клінічного центру професійної патології особового складу Збройних Сил України підполковник медичної служби Андрій Кіх:

«Санаторно-курортні фактори та нетрадиційні методи лікування успішно застосовують у нас уже понад 15 років. І вони традиційно дають тривалий терапевтичний ефект».

...Двадцять хвилин займає шлях від Києва із мегаполісу до Військово-медичного клінічного центру професійної патології особового складу Збройних Сил України, що у місті Ірпінь. Мальовничі краєвиди Київщини роблять подорож ледь помітною.

Будівлі медустанови зручно розташувалися в гущавині соснового бору. Простір Центру скоріше нагадує впорядкований сосновий парк, ніж територію медичного закладу в класичному розумінні. А лікувально-охоронний режим відмежовує пацієнтів від метушні та задухи міста. І це важливо, адже за останніми дослідженнями, зміна ритму та способу життя впливають на одужання хворого так само, як медикаментозні чи фізіотерапевтичні призначення.

За час функціонування установа більше п'яти разів реформувалась і змінювала назву. Але незмінно залишається кращою у категорії закладів охорони здоров'я оборонного відомства.

ДО ДНЯ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА

– Наш Центр включає більше 10 лікувальних і діагностичних відділень, які мають найсучасніше медичне обладнання, – не без гордості за очолюваний заклад розповідає його начальник підполковник медичної служби Андрій Кіх. – А можливості дозволяють щорічно обслуговувати близько 10 тис. пацієнтів, серед яких військовослужбовці, військові пенсіонери та пацієнти, які лікуються за оплату, віддаючи належне якості медичних послуг.

Нещодавно, 24 травня, Військово-медичному клінічному центру виповнилося 20 років. Назвати точну кількість людей, які завдячують його лікарям і медичним сестрам покращенням свого здоров'я, складно.

Сьогодні безапелюсна гордість Центру – це підрозділ, створений понад 10 років тому групою сподвижників на чолі з Дмитром Варламовим. Аналогів йому немає ні в державних, ні в комерційних медичних закладах. Тут давно й успішно використовують нетрадиційні для європейської медицини методи оздоровлення: гірудотерапію (лікування медичними п'явками), фітотерапію (лікування рослинами), гомеопатію (лікування подібного подібним), мануальну (лікування масажем) та голкорексфлексотерапію (лікування голками), апітерапію (лікування продуктами бджільництва й бджолиною отрутою), розвантажувально-дієтичну терапію (лікування голодуванням) та інші.

Шлях до оздоровлення пацієнта починається у відділеннях Клініки діагностичних досліджень. Тут поруч зі звичним медичним обладнанням використовуються й найсучасніші прилади, адже точність діагнозу безпосередньо впливає на лікування й одужання.

Неврологічне, гастроентерологічне, кардіологічне, пульмонологічне та фізіотерапевтичне відділення входять до складу Клініки загальної терапії. Тут працюють визнані кращими військові лікарі – підполковники медичної служби Олена Валігура, Олександр Мелешко, Ігор Льовкін.

Серед славної когорти лікарів

своє почесне місце займає заступник начальника Центру полковник медичної служби в запасі, лікар вищої категорії Юрій Іост. Саме він запровадив в Ірпені грязелікування. Тож тепер пацієнти лікуються муловими сульфідними грязями, завезеними із Сакського озера. Їхнього запасу, створеного у спеціальних бункерах, вистачить принаймні ще на два роки. До того ж Юрій Ернстович багато років очолював колектив. Йому вдалося втримати пристойний рівень господарства та підняти якість медичних послуг.

– На мою думку, люди, які чесно служили своїй державі, мають передавати досвід, – ділиться підполковник медичної служби Андрій Кіх. – А Юрій Ернстович – із числа тих, хто

творює історію держави, як і колишній провідний хірург полковник медичної служби Анатолій Пилипенко. Йому вдалося виплекати цілу школу молодих хірургів.

Сьогодні Військово-медичний клінічний центр – це згуртований колектив. Завжди го-

тові прийти на допомогу полковники медичної служби Олексій Волянський, Василь Бесага, підполковник медслужби Сергій Давидов, майори медслужби В'ячеслав Майстренко й Олексій Пономаренко, працівники Збройних Сил України Катерина Латко, Ліна Авад, Лідія Дудар та багато-багато інших. Завдяки їхнім зусиллям Центр знаний не лише як багато-профільний лікувально-діагностичний заклад оборонного відомства, а і як потужна навчально-практична база Військово-медичної академії ЗС України.

Зважаючи на ситуацію на сході країни, військові лікарі із Ірпеня готові замінити колег, які рятують життя військовослужбовцям, пораненим під час проведення антитерористичної операції. Сьогодні у Військово-медичному клінічному центрі на лікуванні та реабілітації перебувають більше 30 солдатів із пораненнями різного ступеня важкості. Їхнє одужання – питання часу. Адже медперсонал Центру зробить для цього все можливе. Навіть не сумнівайтесь!

Володимир КОСЕНКО

Керівник Центру військово-політичних досліджень,
керівник групи «Інформаційний спротив»,
підполковник запасу Дмитро Тимчук:

«Ще жодне наше повідомлення не було спростоване...»

Події на сході країни, трагедія в Одесі, неоголошена війна з боку Російської Федерації, стан Українського війська й інших силових структур — далеко не повний перелік питань, які не залишають байдужими багатьох українців. Вони хочуть почути правдиві відповіді на них і, насамперед, з вуст компетентних людей. Таким є керівник Центру військово-політичних досліджень, керівник групи «Інформаційний спротив», підполковник запасу Дмитро Тимчук. На прохання «Війська України» він коментує останні події.

— Сьогоднішня ситуація стала повною несподіванкою навіть для людей старшого покоління, які продовжують жити в системі координат радянських ідеологічних догм, на яких були виховані, — говорить Дмитро Борисович. — Ну а хто цікавився не лише історією «рідної партії», а й занурювався дещо глибше, зокрема в ті події, що відбувалися у нас на початку минулого століття (маю на увазі часи Української Народної Республіки), той розумів: без України Росія не мислила і не мислить свого існування. Тож будь-якою ціною намагатиметься утримати її в орбіті власних інтересів.

Навіть після проголошення незалежності в 1991 році вона не залишила цих спроб, вдаючись і до грубих провокацій. Словом, наша незалежність була, є і буде для багатьох російських політиків кісткою в горлі.

— Чому?

— Нагадаю, що саме на уламках Російської імперії виник Радянський Союз, який для переважної більшості росіян уособлював велич. Вони пишалися своєю приналежністю до наймогутнішої, як їм здавалося, країни світу. І його розпад для багатьох з них став особистою трагедією. В його розвалі російські політики й досі звинувачують нашого першого Президента — Леоніда Кравчука, а в його особі — і весь український народ. Вони не хочуть бачити того факту, що генератором ідей, реалізація яких і призвела до цього, був тодішній очільник Росії Борис Єльцин.

— Тоді чому той сценарій, який Путін розіграє сьогодні, не почали реалізовувати раніше? Наприклад, ще за часів того ж Бориса Миколайовича...

— При усіх його вадах — у нього не було тих амбіцій, які є у його наступника, хоча і він почувався таким же царем «усія Русі». До того ж Єльцин дещо по-іншому розумів справедливість, ніж Путін. На думку останнього, зникнення з політичної карти світу Радянського Союзу — найбільша трагедія «сотень мільйонів людей», про що він заявив на одній зі своїх прес-конференцій.

Не забувайте, з якої структури Володимир Володимирович прийшов до керівництва країною, подивіться на біографію людей, які входять до його найближчого оточення: там дуже багато колишніх пра-

цівників КДБ, інших спецслужб, які сплять і бачать «реанімований, склеєний зі шматочків СРСР». А короля, як відомо, створює свита.

Без України Росія не мислила і не мислить свого існування. Тож будь-якою ціною намагатиметься утримати її в орбіті власних інтересів.

— За яким планом розгортаються подальші події — українським чи кремлівським?

— Це залежить від багатьох факторів. Чи не найголовніший — правильність дій української влади, силових структур, зокрема, злагоженість їхніх зусиль, спроможність українських політиків об'єднатися хоча б перед загрозою національній безпеці. Навіть тиран Сталін випустив з таборів багатьох генералів, пішов на певні поступки у взаємостосунках із церквою, відновив погони для військовиків, скасовані як рудимент царської армії, коли побачив, що німці ось-ось переможуть.

— Сьогодні можна почути твердження про те, що і ВМС, і військові частини, дислоковані в Криму, виявилися не готовими чинити достойний спротив «зеленим чоловічкам». Чому так сталося? Адже людей у погонах готують до війни, а не лише для парадів...

— Напевно, деякі командири

заслужують не лише морального осуду, а й того, щоб їх віддали під суд. Є приклади, коли окремі з них відверто переходили на бік ворога. Але... Існує чимало чинників, розглянувши які, можна зрозуміти, чому так сталося.

Варто взяти до уваги: багато військовиків Збройних Сил України,

існувати жодна держава!

Багато військовиків із числа тих, хто відмовився покинути Крим і продовжити службу на материковій Україні, зробили це через саму банальну причину – гроші.

Ні для кого не є таємницею сьогодні той факт, що грошове забезпечення російського лейтенанта у

кілька разів перевищує грошове забезпечення українського генерала!

– Питання про наші спецслужби, зокрема СБУ: наскільки сильно перебування при владі Віктора Януковича негативно позначилося на їхній спроможності виконувати свої прямі обов'язки?..

Упродовж усього часу, який передував приходу Віктора Федоровича на президентську посаду, за усіх його попередників у СБУ функціонував підрозділ, який займався виключно Росією. Ні, його офіцери не шпигували за працівниками посольства або тими росіянами, які приїздили в Україну з добрими намірами. Але й

Янукович розігнав підрозділ СБУ, який займався виключно Росією. При цьому не забув і про інші спецслужби, зокрема, зовнішню розвідку й контррозвідку. А щоб ще більше догодити своїм господарям з Кремля, їхніми керівниками призначив громадян Росії або ж людей, тісно пов'язаних із ФСБ та ГРУ Росії!

які проходили на півострові службу, є вихідцями з Криму. Там вони народилися, зросли. Там живуть їхні батьки, діти. Тож не брати до уваги цього аж ніяк не можна.

Не потрібно також забувати і про те, що всі вони тривалий час знаходилися під потужним професійним пресом російської пропаганди, яка досить вільно почувалася там усі два десятиліття.

І на це ніхто не зважав. Люди того покоління добре пам'ятають, скільки уваги приділялося за часів СРСР ідеологічній обробці громадян. З проголошенням Україною незалежності ми відмовились від цього як від пережитку минулого. А між тим без ідеології не може

без роботи не нудьгували – весь час російські спецслужби, наприклад розвідка, намагалися «пастися» у нас. Іншими словами, збирали потрібну їм інформацію як військового, так і політичного, економічного, наукового характеру – попри усі труднощі і негаразди українські вчені мають багато напрацювань, цікавих не лише для українців...

Так ось, збір розвіданих є нормальним явищем: це загальноприйнята світова практика. Як загальноприйнята світова практика – і перешкоджання цьому: кожна країна має відповідні служби, основним завданням яких є захист державної таємниці. Україна не була виключенням. Проте у 2010 році все кардинально змінилося: Янукович розігнав «російський» підрозділ. При цьому не забув і про інші спецслужби, зокрема, зовнішню розвідку й контррозвідку.

А щоб ще більше догодити, мабуть, своїм господарям з Кремля, їхніми керівниками призначив громадян Росії або ж людей, тісно пов'язаних із ФСБ, ГРУ Росії!.. Наприклад, Якименка, який, до речі, теж утік до сусідньої держави і вже навіть встиг засвітитись на тамтешньому телебаченні.

Сьогодні ми ремствуємо на слабку бойову спроможність нашої армії. Чинників, які призвели до цього, багато. Але ж не слід забувати, що останніми роками військовим відомством керували етнічні росіяни. І справа не стільки у їхній, так би мовити, п'ятій графі, скільки у тім, що вони свідомо розвалювали військо. Про це свідчать ті «реформи», які проводились під їхньою орудою.

– Виходить, колишній Президент був якщо не агентом Кремля, то агентом впливу?

– Не знаю, ким він був, але факти – річ уперта.

– Але ж перед Соломатиним і Лебедєвим біля керма Українського війська перебували люди, яких важко запідозрити у задачі національних інтересів...

– Свідомо чи несвідомо, але ці інтереси здавали протягом цілих десятиліть. Кращим цьому свідченням є жалюгідне становище, у якому опинилися практично всі силові відомства. У тому числі й елітні підрозділи, що входили до їх складу.

Добре відомо, яке військо дісталося нам у 1991 році. Розумію, що в

У нас достатньо чесних і порядних людей, відданих справі й Батьківщині. Вони ніколи не битимуть себе в груди, що є патріотами України. Не вимагатимуть медалей і посад. Вони просто виконують свій обов'язок.

тієї кількості воно було не потрібне державі і вимагало скорочення. Та чому під нього потрапили чи не найбільш боєздатні частини і підрозділи? Наприклад, повітрянодесантні війська. Можливо, тому, що вони є наступальними військами, а ми, проголосивши без'ядерний статус, на весь білий світ заявили про себе як миролюбну націю? Чи не тому, що сліпо вірили обіцянкам західних партнерів захистити нас?

– Було дуже багато розмов навколо створення новітніх систем озброєнь, зразків військової техніки. Де ж вони?

– На папері. Бо далі пустопорожніх балачок справа не зрушила з місця. Більш того, сотні мільйонів грошей розійшлися по кишенях різних чиновників.

– Сьогодні багато говорять про необхідність відновлення призову на строкову військову службу. Доцільно це робити чи ні?

– Нині жваво обговорюються безліч питань, у тому числі й імовірність вступу до НАТО. Так ось, якщо існує реальна можливість найближчим часом опинитися під парасолькою Північноатлантичного блоку, то, мабуть, не варто. Якщо ж ні – маємо відновити цей процес. Нагадаю: у світі не так уже

й багато країн, які можуть дозволити собі утримувати професійну армію.

– Насамкінець не можу не задати такого питання: звідки Ви зі своїми колегами черпаєте інформацію, яку відразу оприлюднюєте? Мало того, що вона є надзвичайно оперативною й достовірною, так її в багатьох випадках використовують офіційні посадовці, у тому числі й перші особи держави.

– Відповідь так: своїх джерел я ніколи не називав, не називаю і не назву. Головне, що наша інформація на всі сто відсотків відповідає дійсності. Більше того, вона працює на національні інтереси.

Ми живемо в часи, коли більшість людей у багатьох випадках на перший план ставлять виключно меркантильні інтереси. Ми бачимо, як сьогодні цинічно продають ворогу інформацію, яка стосується проведення антитерористичної операції, здають бійців-спецпризначенців. Та разом з тим у нас достатньо чесних і порядних людей, відданих справі й Батьківщині. Вони ніколи не битимуть себе в груди, що є патріотами України. Не вимагатимуть медалей і посад. Вони просто виконують свій обов'язок.

Розмову записав Сергій ЗЯТЬЄВ

КРАЇНА ДВОХГОЛОВОГО ОРЛА:

БРАВАДА
НАД ПРИРВОЮ

Російській Федерації у її нинішньому адміністративно-політичному вигляді впливові західні політики, насамперед британські й американські, пророкують недовге життя. Очікується, що ключовою ознакою еволюції Росії уже в цьому столітті стане її територіальна фрагментація, тобто розчленування, розпад.

У 90-х роках минулого століття розпад Росії розпочав втілюватися в життя. Дві російські республіки – Чеченська й Татарська – відкрито заявили про вихід зі складу РФ. Відтак логічно продовжилося «геополітичне доміно», коли історично миттєво не стало Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Чехословацької Соціалістичної Республіки, Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії, світової системи соціалізму в цілому.

Але кремлівська влада у своїй путінській конфігурації не погодилась на ліквідацію власної країни та вжила превентивних, як вважають у Кремлі, заходів з метою державного виживання. Про складне нагромадження російських успіхів і провалів ітиметься далі.

ПРО ЩО МОВЧИТЬ КРЕМЛЬ

Ситуація в сучасній Росії не просто важка. Дехто вважає, що вона безнадійна. Відповідно до доповіді Ради національної безпеки США «Сучасна Росія. Прогнози й оцінки» (2011 рік), РФ регресує за такими напрямками.

Вертикаль влади. Владна конструкція в Росії, ефективність якої іноді сповзала до нуля, формально існувала впродовж усього пострадянського періоду та фактично врятувала федерацію від розпаду. У різний час її поповнювали різні команди державних службовців.

Перший резерв, що склав іспит на лояльність демократичній владі, становили силовики, чинні та звільнені в запас, які виявились зайвими після ліквідації численних силових структур попередньої держави.

Другий резерв – більш хаотичний, проте не менш владно-орієнтований – утворили комсомольські та молоді партійні працівники, які не встигли реалізувати себе в попередній державі. З цього людського ресурсу виийшла значна кількість діячів сучасної Росії: від олігархів і політиків до терористів та націоналістичних лідерів.

Третій резерв влади склали керівники бандитських формувань, які «збагатились на крові», проте уникли судового переслідування. Вони відшукали місця в бізнесі (для докладання капіталів) та у владі (для легалізації становища).

У якості платні за лояльність до влади представникам усіх трьох груп була надана «умовна вседозволеність» з питань вилучення та перерозподілу чужої власності, чим вони займаються й по сей день.

На історичному вододілі між радянською владою та владою капі-

талістичною принципово нічого не змінилось. Так само поступили більшовики, які з метою збереження цілісності Росії у 1917-1920 роках залучили до управління державою маси безграмотних і кримінальних прошарків.

Депопуляція. Чисельність населення Росії на кінець 2011 року становила приблизно 130 млн чол., хоча офіційна російська статистика вказує на 143 млн осіб. Із них 82 % проживало в містах і селищах міського типу, 57 % становили люди пенсійного та передпенсійного віку.

У країні стрімко зменшується кількість населення – до 700 тис. протягом року. Росія щорічно втрачає за чисельністю населення цілу область, приблизно рівну Псковській або Томській, або республіку типу Карелія, або велике місто таке, як Краснодар.

У 2010 році на 1 000 чол. населення в Росії померло 14,3 чол. проти 9 – в Європі та 12 – у країнах, що розвиваються. При цьому близько 30 % померли в працездатному віці. Очікується, що до 2050 року населення Росії може зменшитися до 100 млн чол.

Упродовж 2000-2010 років з карти Росії зникли 13 300 сіл і 298 міст, а на півночі країни населення скоротилось більше ніж на 40 %.

Алкоголізм. Відповідно до статистичних розрахунків, щорічно кожний росіянин споживає до 180 літрів алкоголю. Якщо виключити дітей і стариків, то на людину середнього віку припадає 300 літрів. Якщо ж не враховувати і тих, які мало випивають, то на «постійний контингент» припадає до 400 літрів алкоголю. Це важкий прес як для сімей, місцевих громад, так і для бюджетів усіх рівнів.

Середньостатистична тривалість життя російського чоловіка становить 58,9 років, жінки – 68,7.

Втрата слов'янської ідентичності. У 1989 році в Росії проживало 119,9 млн росіян, ще 25,3 млн – у колишніх радянських республіках. Зараз на території Росії проживає від 12 до 14 млн іноземних громадян (не росіян), з яких 8,8 млн не мають легального статусу.

Третій резерв влади склали керівники бандитських формувань, які «збагатились на крові», проте уникли судового переслідування.

Відповідно до статистичних розрахунків, щорічно кожний росіянин споживає до 180 літрів алкоголю.

Непрямі статистичні показники свідчать: темпи скорочення кількості етнічних росіян на території РФ удвоє перевищують загальне зменшення чисельності російського населення (точні дані відсутні). Ця тенденція приховує в собі високу вірогідність геополітичних зсувів, що можуть стати критичними для Росії вже у XXI ст.

Тема «російського» питання часто використовується політиками, основне гасло яких – «Росія для росіян». У відповідь їм звучить гасло-антонім – «Росія без росіян».

Національно-етнічний склад Москви в контексті втрати слов'янської ідентичності є особливо показовим: росіяни – 31 %; азербайджанці – 14 %; татари, башкири, чуваші – 10 %; українці – 9 %; корейці, китайці, в'єтнамці – 6 %; таджики, узбеки, казахи, киргизи – 5 %; чеченці, дагестанці, інгуші – 4 %; вірмени – 4 %; білоруси – 3 %; грузини – 3 %; молдавани – 3 %; цигани – 2 %; євреї – 1 %; інші народи – 5 %.

Китайська присутність. Заселення європейським людом Росії далекосхідних земель історично стимулювалось і підтримувалось державою. Як тільки державна допомога зникла – виникло нове демографічне явище: так званий «за-

хідний дрейф» далекосхідних європейців, більшість з яких повернулася на історичну батьківщину. Ситуацію миттєво використала КНР, яка заповнює російський демографічний вакуум на Далекому Сході з далекосхідними планами поступового збільшення власної території за рахунок РФ.

За недовгий проміжок часу в Росії утворилась китайська діаспора, яка в містах набула форми компактних земляцтв анклавного типу із замкнутою системою життєзабезпечення. Ці земляцтва виявились здатними акумулювати й цілеспрямовано використовувати величезні грошові кошти, свідомо діючи проти інтересів Росії.

Кількість законних й незаконних мігрантів з КНР перевищила 1 млн. У Китаї вже розроблена державна програма заселення Далекого Сходу. Китайські державні служби не тільки оформлюють своїм громадянам візи, але й допомагають їм легалізуватися в Росії, повідомляють адреси, за якими можна поселитися в Хабаровську, Владивосток, Благовещенську, Уссурійську, Читі, інструктують, як швидше вписатися в російське життя.

Територіальні асиметрії. У складі Росії налічується 83 суб'єкти федерації. Крім того, є 8 федеральних округів, які очолюють повноважні представники Президента Росії.

Проте назвати федеральні одиниці «суб'єктами-братями» аж ніяк не виходить. Перешкоджають цьому, насамперед, дві чеченські війни (1994-1996 та 1999-2000 років), у яких загинуло від 100 до 140 тис. людей. Не дивно, що 70 % росіян схвалюють ідею відділення кавказьких республік від Росії.

Попри це територія Північного Кавказу, передусім Чечня й Дагестан, непропорційно щедро фінансуються з федерального бюджету, що критично сприймається рештою російських регіонів.

Економіка. Сучасна Росія відіграє у світовій економіці роль експортера сировини та імпортера споживчих й інвестиційних товарів і послуг. Сировинна модель економіки не може забезпечити ні високих темпів зростання добробуту народу, ні макроекономічної стабільності, ні міжнародної конкурентоспроможності російських підприємств, ні національної безпеки Росії.

Заповнюючи російський демографічний вакуум на Далекому Сході, китайці мають свої далекосхідні плани: збільшити власну територію за рахунок РФ.

Обіг фальсифікованої й контрафактної продукції в Росії становить, залежно від галузі, від 30 до 90 %.

Частка Росії на світових ринках високотехнологічної продукції становить 0,3 % (у 130 разів менше, ніж у США). Асигнування на наукові дослідження та розробки становлять 1 % від внутрішнього національного продукту РФ.

Обіг фальсифікованої й контрафактної продукції в Росії становить, залежно від галузі, від 30 до 90 %. Росія посідає друге місце у світі за розповсюдженням підроблених ліків.

Масштабна фінансова допомога з боку центру формує в регіонах залежну дотаційну економіку. Крім кавказьких республік, дотаційними є майже всі автономні округи, дотації на адресу яких досягають 60-75 % валового регіонального продукту.

Найбільша небезпека економічного характеру, що загрожує Росії, диктується її природою як «держави, збудованої на нафті». Якщо країни-лідери зможуть забезпечити масштабне впровадження принципово нових енергетичних технологій, не пов'язаних з вуглеводнями, то на Росію чекає економічний колапс. Країна втратить навіть статус сировинного придатку Заходу, який вона зараз намагається замаскувати.

Втеча капіталів і ресурсів. Упродовж періоду «раннього Путіна» (2000-2008 роки) з Росії, щорічно збільшуючись на 18 %, було виведено 427 млрд дол., бо 92 % крупної російської промисловості, банків, портів – це іноземна власність. Тільки в банках Швейцарії зберігається понад 25 млрд дол. російського походження. Кожний 10-й будинок, проданий у Лондоні за останні 20 років, належить росіянам.

Китай купив і освоїв 80 400 га російських сільськогосподарських земель. Шведський інвестиційний фонд Black Earth Farming контролює 300 000 га, шведська компанія Alpcot Agro – більше 490 000 га. Компанія «Рав Агро-Про» з участю ізраїльського,

американського та британського капіталу контролює 150 000 га. Датська компанія Trigon Agri придбала у Росії 121 000 га.

США підписали з РФ протокол про передачу в розробку трьом американським й одній норвезькій компаніям Тімано-Печорського басейну із запасами нафти у 2 млрд барелів на основі поділу добутої продукції.

Соціальна структура. У Росії

тільки офіційно зареєстровано: інвалідів – більше 12 000 000 чол., алкоголіків – понад 4 580 000,

наркоманів – більше 2 870 000, пси-

хічно хворих – 978 000, хворих на ту-

беркульоз – близько 890 000, гіпертоніків – більше 22 400 000, ВІЧ-інфікованих – не менше 2 380 000, бездомних – більше 4 млн, безпритульних дітей – близько 4 млн.

Кожну добу в країні від вживання героїну вмирає 82 людини призовного віку, у рік – близько 30 000 осіб.

У Росії налічується близько 21 млн сімей. Проте статистика з приводу дітонародження є невтішною: 60 % пар вирощує лише одну дитину, 28 % – двох дітей, 6,8 % – трьох.

Служать, але не працюють. Особовий склад армії разом з контрактниками, строковиками, вільнонайманими, персоналом допоміжних підприємств, наукових інститутів, КБ та ВУЗів становить 1 144 000 чол.

Особовий склад ФСБ, ФСО, служби спецзв'язку, ФПС, СЗР тощо – 2 140 000 чол.

Штатні співробітники МНС, ФМС, МВС, внутрішніх військ, ФСВП, Мін'юсту та Прокуратури – 2 539 000 чол.

Працівники митниці, податкових органів, санітарних та інших інспекцій – 1 238 000 чол.

Чиновники ліцензійних, контролюючих і реєстраційних органів – 1 312 000 чол.

Апарат МІД і державних закордонних установ – 91 000 осіб.

Службовці федеральних міністерств, відомств й агентств – 1 253 000 чол.

Співробітники пенсійних, соціальних, страхових та інших фондів – 1 724 000 чол.

Депутати й співробітники апаратів владних структур усіх рівнів – 1 870 000.

Священнослужителі й обслуга релігійних і культових споруд – 528 000.

Нотаріуси, юридичні бюро, адвокати й ув'язнені – 1 842 000 чол.

Персонал приватних охоронних структур, детективи й інші – 1 975 000 чол.

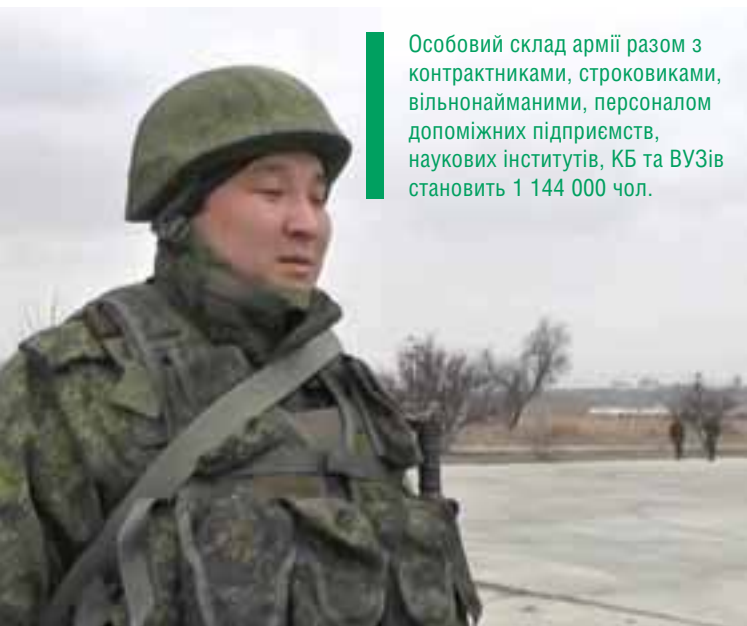
Безробітні – 8 370 000 чол.

Усі вони існують за рахунок бюджету та платоспроможної частини населення.

Працездатне населення Росії разом з працюючими пенсіонерами не перевищують 53 млн осіб.

Соціальне розшарування. У Росії річний прибуток більше 1 млн дол. мають 160 тис. осіб, річний дохід більше 100 тис. дол. – 440 тис. сімей. Станом на 2011 рік у країні нараховувалось 114 мільярдів із сукупним капіталом у 297 млрд дол. Статки десяти лідерів з цього списку за 2010 рік зросли на 139 млрд, за 2011 – на 182 млрд.

Особовий склад армії разом з контрактниками, строковиками, вільнонайманими, персоналом допоміжних підприємств, наукових інститутів, КБ та ВУЗів становить 1 144 000 чол.

У РФ більше 23 млн чол. сповідують іслам та офіційно вважають себе мусульманами. Їхня кількість неухильно збільшується.

Російські мільярди платять найнижчі у світі податки (13 %), які не снилися їхнім колегам у Франції і Швеції (57 %), Данії (61 %) або Італії (66 %).

З високою вірогідністю мільярдером є і чинний глава російської держави, статки якого різними аналітичними джерелами оцінюються в межах 40, 70, 120 й навіть 200 млрд дол. Розбіжності пояснюються тим, що в авторитарній Росії неможливо (навіть небезпечно для життя!) встановити точну «фінансову вагу» «господаря Кремля».

На противагу цьому, Федеральна служба державної статистики фіксує: у стані крайнього зубожіння перебуває 13,4 % населення зі щомісячним доходом менше 3 422 руб.; убого існує 27,8 % населення з доходом 3 422-7 400 руб.; у стані бідності перебуває 38,8 % населення з доходом 7 400-17 000 руб.; вище бідності проживає 10,9 % населення з доходом 17 000-25 000 руб.; із середнім достатком живуть 7,3 %, їхні доходи становлять 25 000-50 000 руб.; до заможних належить 1,1 % громадян, які щомісячно отримують 50 000-75 000 руб.; тільки 0,7 % багатих росіян мають доходи більше 75 000 руб. на місяць.

Таким чином 80 % населення з перемінним успіхом балансують на межі бідності або недалеко від неї.

Освіта. Рівень освіти в Росії знизився до 40-го місця у світі (СРСР за цим показником входив у десятку передових країн). Зараз на освіту в Росії тратиться менше 5 % ВВП проти 11 % у США і 8-9 % у більшості розвинених держав.

Хабарництво. У Росії середній розмір комерційного хабара перевищив 80 тис. дол. Щорічні об'єми хабарів у судах перевищують 200 млн дол. Росія посідає 43 місце у світі по корумпованості судової системи. Подібні показники у Венесуели, Чилі, Конго, Марокко й Сенегалу.

Мусульманський фактор. У РФ більше 23 млн чол. сповідують іслам та офіційно вважають себе мусульманами. Їхня кількість неухильно збільшується. Відповідно загроза міжконфесійних конфліктів також зростає.

Політична бідність. Починаючи з 2008 року, у країні на основі партії «Единая Россия» фактично відбудована однопартійна система. Опозиція формально існує, але вона взята під щільну опіку адміністративних структур. Практично на роль опозиції призначають, одночасно всіляко перешкоджаючи формуванню реальних політичних сил, незалежних від Кремля. Використовуються різні приводи, щоб відмовити їм у реєстрації або зняти з передвиборчих перегонів.

СПРОБА ВИЖИТИ?

Значна кількість росіян негативно-критично згадує першого демократично обраного Президента РФ Бориса Єльцина.

На противагу цьому, роки перебування на вищих державних посадах Володимира Путіна (2000-2008 роки – Президент РФ, 2008-2012 – Прем'єр-міністр РФ, з 2012-го – Президент РФ) значною частиною населення сприймаються як роки цілеспрямованого відновлення російської державної величі, перетворення країни на геополітичну потугу світового значення.

Політичними здобутками РФ, досягнутими під керівництвом Путіна, вважаються наступні.

Внесено зміни в Конституцію, що надають кремлівській владі неосамодержавних рис. Насамперед, слід указати на збільшення терміну перебування Президента РФ на посаді від 4 до 6 років. Заплановане 24-річне перебування на вищих посадах чинного глави російської держави співпадає з імператорськими часовими горизонтами.

Відбулося нормативно-правове закріплення зовнішньополітичних амбіцій країни, прописаних на перспективу 20-25 років.

Особовий склад
ФСБ, ФСО, служби
спецзв'язку, ФПС, СЗР
тощо – 2 140 000 чол.

Відбулося нормативно-правове закріплення зовнішньополітичних амбіцій країни, прописаних на перспективу 20-25 років.

Подібні наміри деталізовані в документах, покликаних забезпечити незворотність процесу відновлення глобальних геополітичних впливів РФ. Зокрема, це: Концепція довгострокового соціально-економічного розвитку РФ на період до 2020 року; Концепція зовнішньої політики РФ до 2020 року; Стратегія національної безпеки РФ до 2020 року; Основи державної політики РФ в Арктиці до 2020 року і на подальшу перспективу; Морська доктрина РФ до 2020 року; Стратегія розбудови і розвитку Збройних Сил РФ до 2020 року...

Геополітичний лексикон Росії на рівні державних документів поповнився словосполученням «лідуюча держава» або «держава-лідер». Якщо узагальнити, то Росія послідовно нарощує комплекс економічних, політичних, військових, духовно-культурних та інших масштабних трансформацій, метою яких є відновлення регіонального та світового впливу російської держави.

Реставровано історичні традиції російської централізованої держави. На практиці це означає відновлення кремлівської влади над усіма федеральними суб'єктами, насамперед тими, де недавно спостерігалися відцентрові настрої місцевої еліти. Йдеться не лише про Чечню і Татарстан, але й Дагестан, Інгушетію, Кабардино-Балкарію, Карачаєво-Черкесію, Північну Осетію, Тиву...

Тимчасово було відмінено механізм виборів глав суб'єктів РФ. Понад 80 регіональних керівників призначалися указами глави держави. Немає потреби доводити, що на чолі федеральних одиниць ставилися надійні й перевірені люди.

У закритому режимі **реставровано практику застосування «ескадронів смерті»**, метою яких є фізична ліквідація осіб, на яких вказано з вищого державного кабінету. Свого часу так діяв підрозділ НКВС (МГБ) генерала Андрія Судоплатова, що керувався списком, підготовленим Йосипом Сталіним. Головним досягненням цього підрозділу стала ліквідація Льва Троцького як головного конкурента й критика тогочасного радянського лідера.

«Судоплатівський почерк» простежується в ліквідації знакових очільників сучасного чеченського сепаратизму. У різний час загинули Джохар Дудаєв, Салман Радугев, Зелімхан Яндарбієв, Арбі Бараєв, Аслан Масхадов... Вважається, що Герой Росії, генерал, академік Рамзан Кадіров упевнено тримає владу у своїх руках. Так само здається, що Північний Кавказ надійно «реінтегровано» у державницьке тіло РФ, а безлад 90-х більше не повториться.

Пробуджено до життя Воєнну організацію російської держави. Суттєво зросло фінансування ЗС, ФСБ, МВС, МНС, ФПС та інших силових структур.

Ставка на мільйонну ядерну армію цілком відповідає природі російського державотворення. Вважається, що РФ за жодних умов не відмовиться від потенціалу стратегічного стримування й надалі його зміцнюватиме, тому що, за словами Путіна, «саме він допоміг нам зберегти державний суверенітет у вкрай складний період 90-х років, коли інших вагомих матеріальних аргументів у нас не було».

Росія розпочала реалізацію безпрецедентних програм розвитку власних ЗС і модернізації ОПК. Очікується, що впродовж 2012-2022 років на ці проекти буде виділено астрономічні 23 трлн руб. Фінансовими пріоритетами визнано: ядерні сили; повітряно-космічну оборону; високоточну зброю та засоби боротьби з нею; системи зв'язку, розвідки й управління; системи радіоелектронної боротьби; безпілотні та роботизовані ударні комплекси; сучасну транспортну авіацію; системи індивідуального захисту солдата на полі бою.

Передбачається, що до військ надійде понад 400 сучасних міжконтинентальних балістичних ракет наземного й морського базування, 8 ракетних підводних крейсерів стратегічного призначення, близько 20 багатоцільових підводних човнів, більше 50 бойових надводних кораблів, близько 100 космічних апаратів військового призначення, понад 600 сучасних літаків (включно з винищувачами п'ятого покоління), більше 2 300 сучасних танків, близько 2 000 самохідних артилерійських комплексів, а також більше 17 000 одиниць автомобільної техніки.

До 2020 року частка нових зразків озброєнь у військах РФ має скласти не менше 70 %. Решта систем озброєнь будуть «глибоко модернізуватися».

У російській армії практично не залишилось радянського релікту – частин скороченого складу. У Сухопутних військах розгорнуто понад 100 загальновійськових і спеціальних бригад, які вважаються повноцінними бойовими з'єднаннями, достатньо укомплектованими особовим складом і технікою. Норматив їхнього підйому по тривозі – одна година, норматив перекидання на потенційний театр військових дій – одна доба.

УЗС удвічі скорочено органи управління. Сформовано чотири військові округи – Західний, Південний, Центральний і Східний. У ВПС утворено сім великих авіаційних баз з відповідною інфраструктурою.

Удосконалюється система попередження про ракетний напад. Відповідні станції розгорнуті в Ленінградській і Калінінградській областях, а також в Армавірі. Розгорнуто повне космічне угруповання системи ГЛОНАСС. Наприкінці 2011 року на бойове чергування заступив новий рід військ – Війська повітряно-космічної оборони.

Російська армія поступово скорочує частку осіб, на яких поширюється законодавство про загальний військовий обов'язок. Планується, що у 2017 році армія складатиметься з 1 млн осіб, 70 % з яких будуть військовослужбовцями-професіоналами.

Окреслені вище заходи тільки почали втілюватись у життя. Проте вже перші результати дозволяють стверджувати, що боєздатність російської армії (особливо на тлі деградації 90-х років) підвищилася.

У РФ сформовано нову ідеологію державного патріотизму, покликану поєднати патріотичні традиції царизму, радянського періоду та демократичної Росії.

необхідно додати потужний духовний супровід.

У РФ сформовано нову ідеологію державного патріотизму, покликану поєднати патріотичні традиції царизму, радянського періоду та демократичної Росії. Іншими словами, схрестити «двохголоваго орла та червону зірку» з надією отримати життєздатного

гібрида. З труднощами, але виходить. Наприклад, у нагородну систему сучасної Росії одночасно входять ордени Андрія Первозванного та Червоної Зірки. Подібна комбінація – самодержавство та радянська влада – раніше була немислимою. Зараз вона сприймається цілком органічно.

У 1995 році прийнято федеральний закон «О днях воинской славы (победных днях) России». У законі зазначено 15 битв, «які відіграли вирішальну роль в історії Росії» та з яких має виростати її сучасне самовідчуття держави-переможниці. Перша битва, що відбулася 18 квітня 1242 року, – це День перемоги руських воїнів князя Олександра Невського над німецькими лицарями на Чудському озері (Льодове побоїще). Остання битва – 9 травня 1945 року – День перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років. Як видно, Росія з легкістю оперує цілими історичними пластами, маючи за головне: показати свою невмирущість.

Знято величезну кількість художніх фільмів і телесеріалів, у яких служіння Росії у складі державної силових структури піднято до рівня вищої людської чесноти.

Аналізуючи останні російські фільми, неможливо не згадати «Предстояние» (2010 рік) та «Цитадель» (2011 рік) Микити Міхалкова. Ці кінострічки попри критичне до них ставлення частини глядачів виконали свою функцію формування нових смислів сучасного російського буття. У них переконливо продемонстровано, що головною суспільно-політичною ареною РФ було й залишається ратне поле. У масову свідомість запущено

Термін «Газова імперія» утратив ознаки метафоричності, перетворившись у реальність.

Відтепер свої газові поставки Росія обумовлює політичними побажаннями. Транснаціональна корпорація «Газпром» має всі підстави написати на своєму прапорі: «Газ – це зброя». Низка європейських країн, у тому числі Україна, на собі відчула, що таке «газові домовленості», «газовий тиск», «газовий диктат», іноді – «газова війна».

Оптимізовано «правила гри» з російськими олігархами, які стали надзвичайно впливовою суспільною силою капіталістичної Росії. Ущент зруйновано феномен «семибанкірщини» – здатності російського олігархату визначати результат президентських виборів у цій країні. Якщо в 1996 році Березовському, Ходорковському, Фрідману, Авену, Гусинському, Потаніну, Смоленському, Виноградову, Малкіну вдалося забезпечити перемогу Єльцина на виборах, то вже у 2004 році такого бути не могло. Тим більше не може бути зараз, оскільки Ходорковський «зламаний» шляхом тривалого ув'язнення, Березовський помер (загинув) у Лондоні за незрозумілих обставин. Решта збагнули безперспективність політичного протистояння з Кремлем та зосередились, насамперед, на бізнесових питаннях.

Участь мільярдера Прохорова в останніх президентських виборах слід вважати політичною декорацією. Він не лише не представляв загрози владі, а й працював на неї, розмиваючи антикремлівські настрої.

Російські перетворення не вичерпуються суто правовими й адміністративними нововведеннями. До них

У контексті формування «нового патріотизму» відбулася суспільно-політична реабілітація неоднозначного воєнно-політичного явища, що увійшло в російську історію під назвою «Білої гвардії».

імпульс виживання: політи солдатою кров'ю окопи проростають новим життям. Росія відроджується. І ніяка зовнішня сила не здатна цьому завадити.

На основі нового патріотизму виникло явище нової ідеократії – служіння держави «великій ідеї», як це зараз відбувається в Ірані або КНДР. У радянські часи ідеократією було планетарне просування комунізму, що втілювалося у формуванні крихких, але ідеологічно дзвінких конструкцій на кшталт «світової системи соціалізму», «держав соціалістичної співдружності», «країн соціалістичної орієнтації» тощо. Сучасна ідеократія виростає з ідеї православ'я, збереження канонічної території РПЦ, яка з точністю до квадратного кілометра співпадає з кордонами «руського мира» або зони зовнішньополітичних інтересів РФ.

У контексті формування «нового патріотизму» відбулася суспільно-політична реабілітація неоднозначного воєнно-політичного явища, що увійшло в російську історію під назвою «Білої гвардії». У Москві у 2005 році перепоховано останки генерала Антона Денікіна – головнокомандувача антибільшовицькими силами Півдня Росії під час громадянської війни 1918-1920 років. Генерал помер у Сполучених Штатах, проте його воля виконана: прах авторитетного лідера білого руху лежить у Москві на цвинтарі Донського монастиря. Ця знакова подія засвідчила поширення цінностей російського патріотизму на нові історичні фігури, які за попереднього політичного устрою кваліфікувались як виключно антирадянські (антидержавні).

Простір СНД окреслено як зону виключно російських інтересів. З державами Співдружності ведеться цілеспрямована робота з метою відновлення широкого спектру інтеграційних зв'язків з РФ, вищим проявом яких вважається вступ цих країн до очолюваних Москвою Митного союзу та Єдиного економічного простору. Потужною «атакою» Москви на СНД можна пояснити низьку результативність іншого пострадянського наддержавного об'єднання – ГУАМ (Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова), учасники якого наприкінці 90-х зважились на відкритий регіональний протест проти неоімперського відновлення Росії.

З метою повного політичного знищення альтернативних пострадянських об'єднань за активного сприяння Кремля проведено операцію з розчленування Грузії, від якої у 2008 році відірвано значні фрагменти території (Південну Осетію та Абхазію) з невисокими шансами їх повернення у видимій історичній перспективі в єдине тіло Грузинської держави.

Стосовно Молдови реалізується той же принцип – «розділяй і владарюй». Зокрема, надія на політичне урегулювання проблеми Придністровської Молдавської Республіки підтримується на ледве жевріючому рівні. Водночас, наявність зони напруги в Придністров'ї дозволяє Росії утримувати там свої військові контингенти та миротворців.

На хвилі антигрузинської істерики, що сягнула піку в серпні-вересні 2008 року, Москва попередила Київ про ймовірність повторення Кримом політичної долі Абхазії або Південної Осетії. Тоді в це не вірилось. Зараз російські погрози втілюються в життя.

З державами Співдружності ведеться цілеспрямована робота з метою повного політичного знищення.

Налагоджується військове співробітництво з Китаєм та Індією. Його порядок денний вийшов за межі військово-технічної взаємодії та торгівлі зброєю. Спільні військові навчання в трикутнику Москва – Пекін – Делі, що відбулися на російському Далекому Сході, змусили замислитись інші світові центри сили у випадку реального об'єднання зусиль і можливостей РФ, КНР та Індії.

Нове дихання відкрилося в російській геополітиці. На додаток до пострадянських союзників, об'єднаних в Організацію договору про колективну безпеку, шукаються «далекі» геополітичні партнери. Одним із них стала Венесуела, відносини з якою є особливо приязними. Пробуджуються до життя напівазані контакти росіян з Кубою та В'єтнамом, куди Росія також бажала б повернутися.

Незважаючи на ймовірність міжнародних скандалів, Росія впевнено позиціонує себе як впливову арктичну державу. З метою позначення лідируючих позицій у справі захоплення арктичних родовищ природного газу російська наукова експедиція у 2008 році спромоглася опустити батискаф на дно Північного Льодовитого океану в точці Північного полюсу. Російський вимпел, залишений на дні, покликаний символізувати арктичну велич РФ, що, як вважають у Москві, не поступається і навіть перевищує аналогічні можливості інших арктичних держав (США, Канада, Норвегії, а також Данії, що володіє Гренландією).

Неможливо не згадати космічні шанси РФ. Москва підготувала екіпаж для пілотованого польоту на Марс. У випадку успішної висадки на «Червону планету» першим, що зроблять росіяни, буде підняття на ній російського триколора. Правовий аспект такого дійства – нульовий (неможливо проголосити Марс новим суб'єктом РФ), проте морально-політичне задоволення зомбованого російського населення буде колосальним.

У трактуванні Путіна та його найближчого оточення рефреном звучить ідея про здобуття РФ омрія-

ного статусу планетарної потуги. Матеріалів на тему «Росію рано поховали» у сучасному інформаційному просторі доволі багато. Якщо їх узагальнити, то напрошується єдиний прийнятний у даному випадку висновок: **російська влада цілеспрямовано нарощує комплекс військово-політичних, економічних, духовно-культурних та інших перетворень, мета яких – відновлення світової величі російської держави й ефективних механізмів її впливу на глобальні процеси.**

ІМПЕРСЬКІ КРЕСЛЕННЯ

XX ст. для Росії було катастрофічним. На початку століття від неї відійшли Польща та Фінляндія. Розпад Союзної держави в 1991 році означав втрату Прибалтики, Білорусі, України, Молдови, Закавказзя, Середньої Азії та повернення напівзруйнованої імперії до кордонів початку XVII ст.

Путін розпочав процес неоімперського відновлення держави. Про це було заявлено на увесь світ. Це відчули всі без винятку пострадянські республіки. За це кров'ю заплатили Молдова, Грузія, Україна, над якими прокотилися і сьогодні котяться молох громадянської війни, інспірованої Кремлем. Драматичні перспективи відчуває Казахстан, північні області якого окремими російськими політиками вже названі «випадково казахськими».

Проте імперські креслення цілком можуть стати такою собі макулатурою. Якщо відкинути кремлівську пропаганду, то російський народ поступово, але неухильно втрачає волю до життя. Жінки у своїй більшості не бажають народжувати дітей. Значна кількість чоловіків не хоче служити в армії та інших силових структурах. Патріотизм у його кремлівській версії носить декоративно-лицемірний характер і практично не впливає на тюркські, фінно-угорські та інші народи сучасної Росії, частка яких з кожним роком збільшується.

Державний устрій РФ побудований не на користь етнічних росіян. Практично всі малі народи, які про-

живають на російських просторах, мають територіальну цілісність, власні столиці, президента, уряд, законодавчий орган, мову, атрибутику. В етнічних росіян своєї території – так званої «Русской республики» – немає. У випадку розпаду Росії етнічні росіяни в Башкортостані чи Калмикії будуть утиснені в правах. Їхня доля на Північному Кавказі (насамперед у Чечні) буде особливо трагічною.

Головним фактором, що створює тимчасову стабільність соціально-економічної та політичної конструкції «нової Росії», є особистість Володимира Путіна. Даний фактор забезпечує здатність країни до короткочасної мобілізації з метою досягнення доволі амбіційних геополітичних та гео економічних завдань. Більшість населення підтримала Путіна в його конфліктах з олігархами, у відновленні державного контролю над використанням природних багатств країни, спробах розширити й закріпити зону міжнародного впливу Росії. Зараз підтримує в антиукраїнських провокаціях.

Разом з тим, президентство Путіна – це випадковий фактор, який періодично трапляється в російській історії. Іншими словами, терміну «Путін» немає в Конституції РФ. «Путіна-2» не буде, навіть якщо «Путін-1» спробує організувати операцію «Преемник» («Спадкоємець»). «Що буде після Путіна?» – відповідь на це питання сучасні росіяни, одурманені українофобією та великодержавною істерикою, воліють не шукати.

Погляд на руїни колишніх кремлівських геополітичних володінь засвідчує чітко сформовану психологічну конструкцію. **Росію не поважають фіни, ненавидять поляки, презирливо не помічають чехи й словаки, ухиляються від нормального спілкування з нею угорці, воліють не згадувати її зайвий раз естонці, латиші, латвійці, Росію ігнорують грузини, від неї віддаляються болгары, її побоюються казахи... Віднині цей перелік поповнено й українцями.**

Починаючи з подій минулої зими, в Україні немає жодних підстав називати Росію братньою країною. Військове вторгнення РФ в Україну, окупація Криму, антиукраїнська інформаційно-психологічна вакханалія, підігрівання сепаратистських настроїв у Донецькому регіоні, оприлюднені плани створення так званої «Новоросії» на території 8 південно-східних областей України, розгортання російських військ поблизу українських кордонів, постачання зброї сепаратистам та безпосереднє керування ними, інші недружні дії назавжди поховали міф про духовну близькість російського сусіда. Брат перестав бути братом.

А в Україні попереду важке десятиріччя протистояння з державним керманічем, що є переконаним українофобом. З політиком, готовим на кровопролиття задля досягнення ілюзорних прагнень особистої і державної величі. У приступі геополітичної ненависті до Києва він у 2008 році пояснив Президентові США: «Джордж! Украина – это даже не государство...»

Володимир СМОЛЯНЮК,
професор, полковник запасу

В етнічних росіян своєї території – так званої «Русской республики» – немає. У випадку розпаду Росії доля етнічних росіян буде трагічною, особливо у братніх народів Північного Кавказу.

Росія в ізоляції

Після того, як Росія порушила український суверенітет і принцип недоторканності державних кордонів в Європі, світове співтовариство жорстко відреагувало на анексію Криму. Наслідком агресії Російської Федерації проти України стала міжнародна ізоляція Росії. Європейський Союз, США, інші провідні країни світу застосували як політичні, так й економічні санкції проти Кремля.

Наприклад, як зазначив віце-президент США Джозеф Байден, дії Російської Федерації в Криму є порушенням не тільки українського суверенітету, але і фундаментального принципу, який полягає в тому, що європейські кордони не можуть бути змінені шляхом політичного залякування або військової сили.

Як наочно свідчать дані соціопитувань, більшість європейців підтримують персональні санкції проти керівництва Росії, зокрема проти президента РФ Володимира Путіна.

Жорстку позицію зайняв і Брюссель: Організація Північноатлантичного договору припинила всі заходи практичного співробітництва між НАТО і Росією. В Альянсі вважають, що Росія безпідставно піддала сумніву легітимність нинішньої української влади, а також захопила частину території України, застосувавши для цього збройну силу.

Відносини: НАТО — Росія

Росія стверджує, що упродовж багатьох років НАТО прагнула спричинити їй міжнародну ізоляцію.

Анексія Росією українського Криму призвела до удару по фінансовій системі РФ: економіка, побудована на нафтодоларах, не витримує міжнародних санкцій.

Більшість європейців підтримують персональні санкції проти керівництва Росії, зокрема проти президента РФ Володимира Путіна.

З початку 90-х років XX сторіччя Альянс наполегливо докладав зусиль для розбудови відносин співпраці з Росією в галузях, що становлять взаємний інтерес. А це ніщо інше, як бажання мати справжнього стратегічного партнера.

НАТО спробувала простягнути руку дружби, запропонувавши діалог замість конфронтації, ще до розпаду Радянського Союзу й Організації Варшавського договору, про що заявлено в Декларації Лондонського саміту в липні 1990 року.

Надалі Альянс доклав чимало зусиль для розвитку діалогу і співпраці, створивши нові форуми, започаткувавши програму «Партнерство заради миру» і Раду євроатлантичного партнерства. Участь у цих форумах й ініціативах відкрита для усіх без винятку європейських держав, включаючи і Росію.

На знак унікальної ролі Росії в системі євроатлантичної безпеки НАТО і Російська Федерація в 1997 році підписали Основоположний акт про взаємні відносини, співпрацю і безпеку, сформувавши в такий спосіб Постійну спільну раду НАТО – Росія.

У 2002 році співробітництво між Альянсом і Росією було піднесено на новий рівень з утворенням Ради НАТО – Росія.

Від самого початку діяльності Ради сторони взаємодіяли, вирішуючи різновекторні питання: від протидії поширенню наркотиків, боротьби з тероризмом до порятунку екіпажів підводних човнів, планування дій на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру.

Треба зазначити, що жодна інша країна-партнер не мала таких привілейованих відносин з Альянсом, ніж Росія.

НАТО не лише не намагалася ізолювати Росію, а навпаки – поводитися з нею як з особливим і шанованим партнером.

Про політику відкритих дверей

На думку російських чиновників, НАТО мала б припинити своє існування із завершенням холодної війни, а вступ нових членів з країн Центральної і Східної Європи підриває безпеку Росії.

Проте Північноатлантичний альянс продовжив існувати після завершення холодної війни, оскільки так вирішили його члени. «Ми маємо триматися разом, щоб забезпечити збереження тривалого миру, який, на щастя, існував протягом останніх чотирьох десятиліть», – чітко зазначалося в Лондонській декларації. Відстоюючи цінності, якими Організація Північноатлантичного договору завжди керувалася, НАТО стала не лише найпотужнішим військовим альянсом, але й, насамперед, політичним форумом для діалогу і співпраці.

Політика відкритих дверей НАТО завжди існувала й існуватиме, а рішення про вступ до її лав ухвалюється на основі вільного волевиявлення демократичних держав Європи.

Коли Україна прийняла рішення про позаблоковий статус, НАТО виявила цілковиту повагу до такого вибору. Твердження ж Росії про те, що Альянс нібито намагався схилити Україну до вступу до свого складу, які лунають не перший рік, виявилися абсолютно хибними.

НАТО лише дотримується положень статті 10 Північноатлантичного договору, згідно з якими країни-члени Альянсу «можуть за одностайною згодою запропонувати будь-якій іншій європейській державі, яка є здатною втілювати принципи цього Договору і робити внесок у безпеку північноатлантичного регіону, приєднатися до цього Договору».

У шести випадках у період з 1952 до 2009 року європейські країни зробили свій вибір, вирішивши подати заявку на вступ до Альянсу. Це було відповідно до демократичних норм і поваги до принципу верховенства права, після чого члени НАТО одностайно ухвалили рішення про вступ цих держав до Альянсу.

Завдяки розширенню НАТО та Євросоюзу народи Центральної і Східної Європи спромоглися впоратися зі складними реформами, що були передумовою для вступу. Завдяки таким перетворенням громадяни цих країн здобули переваги, що випливають із демократичного вибору, верховенства права, а також істотного економічного зростання. Завдяки цим зусиллям Європа, як ніколи, наблизилася до споконвічної своєї мети – стати цілісним, вільним і мирним континентом.

Росія заявила, що поділяє це бачення, уклавши з НАТО Основоволожний акт. Вона взяла на себе зобов'язання сприяти «створенню в Європі єдиного простору безпеки і стабільності без розподільчих ліній або сфер впливу», а також забезпечити «повагу до суверенітету, незалежності й територіальної цілісності усіх держав та їхнього права обирати, як саме вони забезпечуватимуть власну безпеку».

Всупереч цим зобов'язанням, Росія, як сьогодні видається, прагне відновити власну сферу впливу, силоміць захопивши частину території України, і наполягаючи на тому, щоб «Україна не вступала до жодного блоку», як нещодавно заявив міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров.

Про питання розширення НАТО

У Російській Федерації стверджують, що нібито в 1990 році офіційні особи США і Німеччини дали обіцянку, що НАТО не розширюватиметься на країни Східної і Центральної Європи, не будуватиме об'єкти військової інфраструктури поблизу російських кордонів і не розміщуватиме там війська.

Насправді подібних заяв не було, і не має жодних свідчень, які підтверджували б декларації російських посадовців.

Якби НАТО, як організація загалом, дала подібну обіцянку, то її було б оформлено письмово у вигляді офіційного рішення усіх держав-членів Альянсу. А значить існував би документ. До того ж питання про розширення НАТО почало розглядатися за кілька років після возз'єднання Німеччини.

Альянс чітко заявив в Основоволожному акті Росія – НАТО, що «за нинішніх і передбачуваних у майбутньому умов середовища безпеки Альянс забезпечуватиме колективну оборону й здійснюватиме інші завдання шляхом підтримання необхідної оперативної сумісності, злагодженості і здатності забезпечувати підкріплення, а не додаткового постійного розміщення істотних бойових підрозділів».

Так, справді, НАТО здійснила модернізацію військової інфраструктури, зокрема баз ВПС, у країнах, які приєдналися до Альянсу, співрозмірно з потребами щодо підкріплення і проведення навчань. Утім, єдиними бойовими силами постійної дислокації на території нових держав-членів НАТО залишаються власні збройні сили цих країн.

Ще до кризи в Україні єдиною очевидною ознакою присутності Альянсу в нових державах-членах були літаки НАТО, залучені до проведення місії повітряного патрулювання в країнах Балтії.

Із виникненням кризи НАТО ухвалила низку заходів щодо поліпшення обізнаності із ситуацією і підвищення обороноздатності східних членів.

І, нарешті, в Основоволожному акті йдеться про те, що Росія також обмежить розміщення своїх звичайних збройних сил

Євромайдан продемонстрував, що українці повністю розділяють європейські цінності та прагнуть жити у країні, де панує верховенство права.

Політика відкритих дверей НАТО завжди існувала й існуватиме, а рішення про вступ до її лав ухвалюється на основі вільного волевиявлення демократичних держав Європи.

в Європі. Агресія Російської Федерації проти України є кричущим порушенням цього зобов'язання так само, як і те, що Росія призупинила в односторонньому порядку виконання зобов'язань за Договором про звичайні збройні сили в Європі.

Про питання протиракетної оборони

НАТО ніколи не ігнорувала занепокоєнням Росії – навпаки Альянс послідовно шукав можливості налагодження співпраці з РФ у галузі ПРО. На Лісабонському саміті 2010 року глави держав і урядів країн НАТО ухвалили рішення про розроблення Системи протиракетної оборони для захисту населення, території і збройних сил європейських країн НАТО та запросили Росію до співпраці.

Така позиція Альянсу знайшла підтвердження на Чиказькому саміті в травні 2012 року, коли його лідери підкреслили, що НАТО «як і раніше, прихильна співпраці у галузі протиракетної оборони у дусі обоюдної довіри і взаємності», чітко заявивши, що Система ПРО НАТО «не підриває російський стратегічний потенціал стримування».

Альянс також запропонував заходи підвищення прозорості, зокрема створення двох спільних центрів ПРО Росія – НАТО. Проте Росія відхилила ці пропозиції.

Заяви самітів – це не політичні обіцянки, вони визначають реальну політику НАТО. Замість того, щоб зосередитися на співпраці з НАТО, Росія висуває далекі від реальності аргументи, ігноруючи офіційно проголошену здорову політику Альянсу.

Незалежні російські військові експерти чітко висловилися з приводу того, що Система протиракетної оборони НАТО не становить жодної загрози для Росії і не може знизити ефективність російських стратегічних сил стримування. Для уряду РФ Система ПРО НАТО завжди була приводом для звинувачень, а не нагодою для налагодження партнерства.

Про події в Лівії

Намагаючись виправдати свої незаконні дії в Криму, Росія поставила під сумнів законність окремих операцій НАТО.

Йдеться, зокрема, про операцію під проводом НАТО у 2011 році, яка мала на меті захист цивільного населення в Лівії. Її було розпочато на основі двох резолюцій Ради Безпеки ООН 1970 і 1973, обидві із посиланням на Розділ VII Статуту ООН. Причому Росія жодного разу не виступила із запереченнями.

НАТО не лише не намагалася ізолювати Росію, а навпаки – поводитися з нею як з особливим і шанованим партнером.

Резолюція Ради Безпеки ООН 1973 уповноважує НАТО «вжити усіх необхідних заходів» для «захисту цивільного населення і населених пунктів, яким загрожують напади». Саме це і зробила НАТО за політичної і військової підтримки держав регіону й членів Ліги арабських держав.

Після припинення конфлікту Альянс співпрацював з Міжнародною комісією ООН із розслідування подій у Лівії, яка не виявила фактів порушень Резолюції Ради Безпеки ООН або міжнародного права, натомість дійшовши висновку, що «військова операція НАТО була максимально точною, що свідчить про рішучість запобігти жертвам серед мирного населення».

Про події в Косово

Рішення про проведення операції НАТО в Косово було ухвалено після інтенсивних зусиль, що тривали понад рік, з боку Контактної групи ООН, членом якої була і Росія. Мета – мирне розв'язання конфлікту. Рада Безпеки ООН неодноразово характеризувала етнічні чистки в Косово та зростання кількості біженців, як загрозу міжнародному миру і безпеці. Операцію «Союзнницька сила» під проводом НАТО було розпочато попри відсутність санкцій Ради Безпеки ООН, аби запобігти послідовним великомасштабним порушенням прав людини і загибелі цивільних осіб.

Після завершення військово-повітряної операції НАТО розпочала місію сил КФОР, до якої спочатку долучилася і Росія, за мандатом ООН.

Місія КФОР була покликана гарантувати ситуацію безпеки і стабільності в Косово. За цим слідувало майже десятиліття дипломатичних зусиль під проводом ООН, спрямованих на пошук політичного рішення і визначення остаточного статусу Косово, як того вимагає Резолюція Ради Безпеки ООН 1244.

Саме рішення про проведення операції в Косово ухвалили лише після того, як були вичерпані всі можливості переговорного процесу із залученням широкого міжнародного співтовариства, яке намагалося врегулювати тривалу кризу.

Натомість у Криму без жодних ознак кри-

зової ситуації і без спроби провести переговори та досягти компромісу Росія обійшла все міжнародне співтовариство, включно з ООН, і просто окупувала частину території іншої країни.

Російські посадовці стверджують, що так званий референдум у Криму 16 березня був законним.

Відповідно до Конституції України референдум був незаконним, адже питання «зміни території України вирішуватимуться виключно на всеукраїнському референдумі».

Крим користується статусом Автономної Республіки у складі України, але усі рішення щодо її повноважень (стаття 134) і Конституції Криму (стаття 135) мають затверджуватися Верховною Радою України.

До того ж так званий референдум був організований за декілька тижнів самопроголошеним урядом Криму після захоплення урядових будівель озброєними російськими військовослужбовцями.

Російські лідери стверджують, що прецедентом для так званої Декларації про незалежність Криму став консультативний висновок Міжнародного суду про незалежність Косово.

Проте щодо висновку Суду було чітко зазначено, що він не створює прецедент. Суд постановив, що даний висновок був «вузьким і конкретним» і стосувався виключно питання незалежності Косово, не охоплюючи при цьому більш широкі правові наслідки такого рішення.

Міжнародний суд також визначив обставини, за яких набуття незалежності може бути визнане незаконним. Йдеться, зокрема, про випадки, коли «проголошення незалежності було, або могло бути, пов'язано із незаконним застосуванням збройної сили». Прикладом «незаконного застосування збройної сили», безумовно, є вторгнення й окупація сусідньої країни – саме те, що зробила Росія.

До того ж у Косово процес здобуття незалежності тривав роками і відбувався на чолі з Організацією Об'єднаних Націй. Звинувачення, що висуває Росія, не враховують цих фактів. Замість цивілізованого шляху розвитку країни Росія обрала дикунський! Тож чи виживе російське плем'я?

Олександр БАРСЬКИЙ

Операції НАТО в Лівії та Косово були спрямовані на те, щоб запобігти жертвам серед мирного населення.

Державний концерн «Укроборонпром» здійснює управління та контроль за діяльністю підприємств національного ОПК. Забезпечує Збройні Сили України й інші державні військові структури сучасними видами озброєнь і військової техніки, здійснює ремонт та модернізацію. Окреме важливе завдання Концерну – зміцнення позицій держави у сфері експорту товарів військового та подвійного призначення.

ТВО генерального директора Державного концерну «Укроборонпром» Юрій Терещенко:

«Концерн готовий на якісно новому рівні підвищувати боєздатність української армії»

– Юрію Федоровичу, які основні напрямки діяльності Концерну?

– Пріоритети діяльності «Укроборонпрому» – авіабудування й авіаремонт, виробництво бронетанкової та спеціальної техніки, суднобудування та морська техніка, радіозв'язок і системи ППО.

Підприємства Концерну мають унікальні розробки у таких галузях, як: виробництво та модернізація газотурбінних двигунів для військових, торговельних і пасажирських суден, радіолокація й високоточні озброєння. Інтелектуальний та технічний потенціал Концерну дозволяє створювати інноваційні зразки озброєння і військової техніки.

Уже наступного року можуть відбутися державні випробування радіолокаційної станції МР-1, що розробляється на КП «НВК „Іскра“». Особливістю цієї станції є те, що вона дозволяє виявляти повітряні цілі, які виконані за технологією «стелс».

– Чи існує ймовірність втрати низки ключових підприємств ОПК України, розміще-

них на окупованій Росією території Криму?

– В АР Крим функціонує 13 підприємств, що входять до складу ДК «Укроборонпром». Вони залишаються учасниками Концерну, але у зв'язку з останніми подіями набули особливого статусу. Нині відносини з ними будуються у відповідності до прийнятого Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян на тимчасово окупованій території України».

– Як складаються взаємини з Міністерством оборони України?

– Сьогодні з військовим відомством ми співпрацюємо тісно як ніколи. Це основний замовник і споживач продукції підприємств Концерну. Становлення України як держави з потужним оборонно-промисловим комплексом можливе лише за умови масштабного державного оборонного замовлення (ДОЗ).

За рахунок виключно експортних поставок не можливо забезпечити стабільний системний розвиток даної галузі. Необхідно підняти внутрішній ринок. Відтак

очікуємо на розширення співробітництва в рамках виконання ДОЗ. На жаль, його обсяги в останні роки були вкрай низькими. Переконаний, з урахуванням викликів, що постали перед українською державою, ми змінимо цю негативну тенденцію. За останні два місяці спостерігаємо посилення двосторонньої співпраці Міноборони й Концерну. Міністерство здійснило планове погашення заборгованостей перед нашими підприємствами. Зокрема, понад 160 млн грн перераховано за надані послуги з ремонту військової техніки.

Ми повідомили Міністерство оборони щодо наявності та можливості використання за призначенням ОВТ, які знаходяться на підприємствах-учасниках Концерну. Готові на якісно новому рівні підвищувати боєздатність української армії. Розуміємо, наскільки важко державі у нинішніх умовах здійснювати фінансування для технічної модернізації Збройних Сил. Тому часто ідемо назустріч Міноборони. Скажімо, ДП «Укроборонсервіс», що вхо-

дить до складу «Укроборонпром», за власний рахунок здійснює відновлювальний ремонт і модернізацію п'яти БТР-80. Усі вони будуть передані військовим структурам України. І це – непоодинокі приклади. Чимало наших підприємств попри фінансову скруту продовжують досвідно-конструкторські роботи у сфері бронетехніки, радіолокації, суднобудування тощо.

– Розкажіть, будь-ласка, про нові проекти модернізації танка Т-64.

– «Укроборонпром» розробив цілу низку проектів модернізації Т-64. Насамперед, ідеться про модернізацію Т-64Б до версії БМ «Булат». За основними технічними характеристиками БМ «Булат» може зрівнятися з російським танком Т-90 і наближається до БМ «Оплот». Вартість модернізації Т-64 до версії «Булат» є значно нижчою за виробництво нового танка БМ «Оплот».

Харківський бронетанковий завод розробив проект модернізації Т-64 до версії Т-64Е. Танк має нову систему управління вогнем і комплекс керованого озброєння. Головна його особливість – можливість установа на башту двох бойових модулів, включаючи зенітну гармату.

Танк має посилений бронезахист, систему динамічного захисту «Дуплет» або комплекс активного захисту «Заслон». Т-64Е оснащено

модернізованим двигуном потужністю 850 к.с. За співвідношенням ціни й ефективності він – один із кращих зразків сучасного танка. При цьому вартість такої машини приваблива для зовнішнього ринку.

Крім того, «Укроборонпром» може запропонувати танки Т-64БВ-1, які пройшли капітальний ремонт. Цей варіант є оптимальним в умовах недостатнього фінансування з боку замовника. За критерієм «ціна-якість» ця машина перевершує танк Т-72.

– За рахунок яких нових зразків озброєнь і військової

техніки «Укроборонпром» готовий забезпечити розвиток обороноздатності держави?

– Наші підприємства виробляють сучасну, конкурентну на світовому ринку військову продукцію. Так, Харківський завод імені Малишева випускає новітні танки «Оплот» і бронетранспортери БТР-4. Миколаївське підприємство «Зоря-Машпроект» – один зі світових лідерів у сфері виробництва газотурбінних двигунів для бойових кораблів. У Миколаєві та Херсоні проектується і будуються сучасні військові судна.

У Запоріжжі виробляється унікальна радіолокаційна техніка. Київське підприємство «Луч» спільно з бельгійською компанією «СМІ Defence» створили лінійку новітніх протитанкових керованих ракет «Falarick». Одна з них – «Falarick» калібру 90 мм українського виробництва – є найменшою ствольною керованою протитанковою ракетою у світі. На відстані 5 км вона вражає ціль з відхиленням не більше 50 см. Наші БТР-4, передані Національній гвардії України, показали високу ефективність і надійність під час антитерористичної операції. Саме такого озброєння гостро бракує нашій армії. І ми за умови стабільного фінансування готові максимально швидко розпочати поставки широкого спектру зразків озброєнь та військової техніки.

Записав В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Унікальний «Корсар»

Під Києвом відбулися успішні випробування нової вітчизняної розробки – протитанкового ракетного комплексу (ПТРК) «Корсар». Він призначений для ураження нерухомих і рухомих цілей з будь-якими видами і типами броні – танків, БТРів, швидкісних десантних катерів, а також малорозмірних цілей – дотів, вертольотів, безпілотників.

Маса української ракети в контейнері – 13,5 кг, що на 2,5 кг менше американського аналога. Температурний діапазон застосування – від -40 до +60°C. Американські ж та ізраїльські комплекси не розраховані на роботу нижче -20°C. «Корсар» легкий – ракета вистрілюється з плеча, дальність стрільби – до 2,5 км, тобто вдвічі більше, ніж у гранатомета РПГ. Її потужності достатньо для знищення практично всіх наявних видів бронетехніки, а керування забезпечує до 100 % ураження цілі. Поки що аналогів у «Корсара» немає, хоча відповідні розробки за кордоном ведуться.

БТР-4Е

Бронетранспортер розроблений харківським ДП «ХКБМ ім. О.О. Морозова» у кооперації з підприємствами українського ОПК. Він на 100 % укомплектований озброєнням вітчизняного виробництва: 30-міліметровою автоматичною гарматою ЗТМ-1 Кам'янець-Подільського заводу точної механіки, протитанковим ракетним комплексом «Бар'єр» виробництва ДП «ДержККБ „Луч”», гранатометом КБА-117 виробництва КБ «Артилерійське озброєння», кулеметом столичного заводу «Маяк» тощо. Всі зразки озброєнь об'єднані в єдину систему управління вогнем, також створену українськими виробниками.

Мі-24ПУ1

Армійський бойовий вертоліт Мі-24ПУ1 прийнято на озброєння Збройних Сил України. Завдяки вдалому поєднанню передових наукових рішень і сучасних технологій наш вертоліт нічим не поступається кращим світовим зразкам, а за деякими параметрами – навіть їх перевершує. До речі, армійський бойовий вертоліт Мі-24ПУ1 призначений для знищення броньованих і неброньованих наземних малорозмірних цілей, живої сили противника, а також для вогневої підтримки військ у будь-який час доби. Бойова машина ефективна в умовах високогір'я, має підвищені бойові можливості застосування авіаційних засобів ураження, а також надійний захист від ракет з інфрачервоними головками самонаведення. Модернізація вертольота Мі-24П виконана шляхом встановлення модифікованих двигунів ТВЗ-117ВМА-СБМ1В-02, станції оптико-електронної протидії «Адрос» КТ-01АВ, системи збору та реєстрації польотної інформації БУР-4-1-07, модернізованого авіаційного стрілецького прицілу АСП-17ВРМ-У, лазерної системи формування прицільної марки ФПМ-01КВ, супутникової навігаційної системи GPS MAP-695, ультракороткохвильової радіостанції КУ-196В, аварійного радіомаяка ЕВС-406АФНМ, а також радіолокаційного відповідача GTX-327 з датчиком висоти АК-350. До складу індивідуального спорядження екіпажу включені захисні авіаційні шоломи ТНЛ-5NV з окулярами нічного бачення PNL-3.

Ми робимо Україну сильною!

УКРОБОРОНПРОМ

Державний Концерн

БТР-4Е

УКРАЇНА, 04119, КИЇВ, ВУЛ. ДЕГТЯРІВСЬКА, 36
ТЕЛ.: +380 (44) 458-46-81, ФАКС: +380 (44) 458-46-64

WWW.UKROBORONPROM.COM

ТРАНСФОРМАЦІЯ АРМІЇ ІЗ ФРАНЦУЗЬКИМ ШИКОМ

Франція сьогодні не розглядає для себе серйозної військової загрози. Виходячи з цього, перед своїми Збройними силами вона ставить досить реалістичні завдання: швидке реагування на кризи і постійну готовність до застосування. Відтак війська повинні бути досить потужними, професійними і добре оснащеними. Експерти вважають, що всіма цими якостями армія Франції володіє повною мірою. Її Збройні сили мають практично весь спектр сучасного озброєння і військової техніки власного виробництва: від стрілецької зброї до атомних авіаносців. А за своїм арсеналом ядерної зброї республіка входить до п'ятірки найпотужніших країн у світі. Традиційно основними принципами воєнної доктрини Франції є концепція ядерного стримування, самодостатність оборонного потенціалу та національна автономність.

Як і будь-яка цивілізована держава, Франція має віками відпрацьований механізм формування та реалізації національних інтересів. Це стосується всіх сфер діяльності суспільства і держави, у тому числі питань національної безпеки у воєнній сфері.

Збройні сили Франції складаються із Сухопутних військ, Військово-Повітряних і Військово-Морських сил, а також служби й установи центрального підпорядкування. Відповідно до Конституції країни Верховним головнокомандувачем є Президент. Загальне керівництво Збройними силами Франції покладено на цивільного міністра оборони, а оперативне й адміністративне управління військами – на начальника штабу.

Збройні сили Франції комплектуються виключно на професійній основі. Разом з тим збережена національна повинність, яку громадянин може відбувати у вигляді добровільної військової служби за контрактом 12-16 місяців.

До недавнього часу будівництво Збройних сил Франції здійснювалося згідно з планом воєнної реформи, розрахованої до 2015 року.

Сухопутні війська є найбільш численним видом Збройних сил країни. Вони призначені для ведення бойових дій спільно з іншими видами ЗС за національними планами і в складі угруповань Об'єднаних збройних сил НАТО, Сил швидкого реагування Європейського союзу та інших багатонаціональних формувань.

Склад Сухопутних військ станом на минулий рік – оперативне командування СВ, французький компонент «Єврокорпусу» швидкого розгортання, 2 штаби оперативних з'єднань дивізійного рівня, 8 загально-військових бригад (гірсько-піхотна, 2 механізовані, 2 бронетанкові, 2 бронекавалерійські і повітрянодесантна), бригада спеціального призначення, 2 бригади бойового забезпечення (розвідки і РЕБ, управління і зв'язку), бригада тилу, 3 окремих вертолітних полки й окремий полк ЗЗМУ, що організаційно входять до складу оперативного командування СВ; частини центрального підпорядкування; штаби 5 військових округів; частини і підрозділи на заморських та іноземних територіях.

Військово-Повітряні сили організаційно включають 4 командування (стратегічне авіаційне, повітряних операцій і ППО, авіації ВПС, забезпечення ВПС); центральне управління підготовки та кадрів ВПС, адміністративно-фінансову службу ВПС; частини й установи центрального підпорядкування. Крім того, в інтересах підтримки необхідного технічного стану літаків і вертольотів усіх видів на начальника штабу ВПС покладено керівництво об'єднаною службою МТЗ авіатехніки та службою промислової підтримки авіатехніки ЗС.

Військово-Морськими силами командує начальник штабу ВМС. Організаційно ВМС Франції включають: стратегічне морське командування; 4 командування родів сил (підводних сил, надводних сил, авіації ВМС, сил спеціального призначення); 5 оперативних командувань (на Атлантиці, у Середземному морі, зонах протоки Ла-Манш – «Шербур», Індійського й Тихого океанів); 6 військово-морських компонентів командувань ЗС поза метрополії (у південній частині Індійського океану, Французькій Полінезії, Новій Каледонії, на Антилських островах, у Гвіані, районі островів Зеленого Мису); 2 військово-морських округи (Атлантичний і Середземноморський); Шербурзький військово-морський район; 5 центральних управлінь (кадрів, зв'язку й інформаційних систем, комісаріатів (інтендантське), інфраструктури, служби забезпечення

АКЦІЯ ПРОТЕСТУ

У 2011 році між Францією та Росією був укладений контракт на постачання ВМФ РФ двох вертольотоносців, перший з яких підлягає передачі вже в жовтні цього року. Франція, як одну із санкцій, спрямованих на адресу Росії за анексію Криму, розглядає призупинення контракту на будівництво «Містралей». У травні українські активісти провели біля посольства Франції акцію протесту проти продажі Росії вертольотоносців. Радник французького посольства пообіцяв, що вимоги українського суспільства обов'язково будуть доведені до уряду Франції, який ще у березні розглядав можливість анулювання даного контракту.

флоту); гідро- й океанографічну службу; 4 інспекції (флоту і резерву ВМС, комісаріатів, інфраструктури, медичної служби ВМС).

Військово-Морські сили в минулому році нараховували близько 75 бойових кораблів, у тому числі 1 авіаносець, 4 атомні підводні човни з балістичними ракетами та 6 багатоцільових атомних підводних човнів; 61 бойовий катер; 13 допоміжних суден; 60 бойових літаків; 22 літаки базової патрульної авіації; 80 вертольотів.

Розвиток ВМС Франції здійснюється згідно з планом «Військово-морські сили – 2015». У рамках програми модернізації ВМС відбуваються поставки корабельних зенітних ракетних комплексів РААМС малої і середньої дальності, оснащених відповідно ЗУР «Астер – 15» і «Астер – 30», реалізується програма розробки крилатих ракет морського базування «Скальп» з метою оснащення ними багатоцільових фрегатів. В інтересах підводних сил ведуться роботи зі створення багатоцільового атомного підводного човна нового покоління типу «Баракуда». В авіації ВМС основні зусилля спрямовані на реалізацію до кінця 2015 року програми оснащення флоту 58 багатоцільовими винищувачами «Рафаль-М».

Бойовий досвід

Найбільший військовий контингент Франції на сьогодні розгорнуто в Малі в рамках участі в операції «Сервал».

Про операцію з повернення північного сходу Малі під контроль центрального уряду заговорили, ко-

ли невдовзі після військового перевороту в Бамако 6 березня 2012 року в країні спалахнуло туарегське повстання. Тоді заколотникам удалося захопити великі міста Кідаль, Гао і Тімбукту, а 6 квітня на захоплених територіях проголосили незалежність Азавади. Утім, уже через кілька місяців всередині повстанців намітився розкол, який переріс у бойові зіткнення. Наприкінці червня радикальне ісламістське угруповання «Ансар ад-Дін» встановило контроль над усіма містами Азавади, проголосивши в них закони шаріату. На захопленій території почався наступ на світські цінності. Так, були заборонені західна музика, бари, футбол, а також паління. Багато стародавніх пам'яток архітектури оголосили «язическими ідолами» і зруйнували. Після того, як ісламісти попрямували на південь і взяли ключове місто Конну, Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію № 2085 про необхідність міжнародного втручання, а на початку січня Франція ввела війська в Малі.

Операція почалася 11 січня 2013 року з нанесення повітряного удару по колоні повстанців близько Севаре. А 12 січня вже сотні французьких солдатів були задіяні в операції в Малі. З підтримки французьких сил малійська армія змогла зупинити просування повстанців у районі міста Кона в центральній частині Малі. Одночасно французькі Збройні сили зайняли позиції в околицях Бамако для захисту столиці. За словами французького Президента Франсуа Олланда, Франція залишиться в Малі стільки, скільки буде потрібно.

Досвід застосування французьких військ в операції «Сервал», а також втручання в сомалійські події дозволив зробити певні висновки.

ДОВІДКА «ВУ»

Операція «Сервал» (фр. Operation Serval) – операція французьких Збройних сил у

Малі проти повсталих на півночі країни туарегів і радикальних ісламістських угруповань.

Перш за все, країна мусить і надалі мати у своєму розпорядженні Сили швидкого реагування із сучасною технікою і зброєю. Як кажуть військові фахівці, у Франції має бути можливість першою вступити в конфлікт.

Перспективи

Відносно недавно Франція опублікувала «Білу книгу оборони на 2014-2025 роки». Вона дає чітку картину, якими бачать французи свої Збройні сили в осяйному майбутньому. Зокрема, консолідований оборонний бюджет на вказаний період складе 364 млрд євро.

Провідна роль у забезпеченні національної безпеки Франції традиційно залишиться за стратегічними ядерними силами. У зазначеній «Білій книзі» міститься оцінка сукупного ядерного потенціалу Франції в кількості близько 300 боеголовок. При цьому крилаті ракети повітряного базування з ядерними бойовими частинами типу «ASMPA» будуть модернізовані, а балістичні ракети типу M51 поступово замінюватимуть старі M45, розміщені нині на перших трьох підводних човнах типу «Тріумфан».

Згідно із зазначеним вище документом ЗС Франції повинні бути здатними реагувати на дві або навіть три «кризові ситуації» одночасно. Для цього будуть

формуватися змішані угруповання сил чисельністю 6-7 тис. осіб з доданим «спецназом» та іншими засобами посилення. ВМС при необхідності можуть здійснювати підтримку подібних операцій, надаючи бойові кораблі тощо. Також такі операції передбачають підтримку авіацією й ударами крилатих ракет.

При завчасному отриманні завдання за 6 місяців до призначеного терміну ЗС Франції зможуть сформувати зведену дивізію з двох бригад загальною чисельністю до 15 тис. чоловік з доданою повітряною компонентою у 45 бойових літаків. З моря зазначене угруповання повинна підтримувати авіаносна ударна група, що включає в себе авіаносець, багатоцільовий атомний підводний човен, до двох універсальних десантних кораблів, а також групу бойових кораблів інших типів.

Ядерна зброя у французькій військовій доктрині виконує роль «інформаційної зброї», що дозволяє військово-політичному керівництву держави створювати бажаний інформаційно-психологічний тиск на своїх опонентів.

Крім цього, ЗС Франції повинні бути готовими надавати до 10 тис. чоловік для виконання завдань за забезпечення внутрішньої безпеки.

Бойовий кістяк армії включатиме в себе близько 66 тис. військовослужбовців у складі 7 бригад (2 так звані «важкі», 3 «середні» і 2 «легкі»), сил спеціальних операцій, сил бойового забезпечення і підтримки.

Кількість танків «Леклерк» у бойовому складі скоротять: із нинішніх 254 приблизно до 200. У строю залишаться 250 ББМ типу АМХ-10. Загальний парк легкої бронетехніки складе 2 700 одиниць.

Флагман Військово-Морських сил Франції, справжня гордість французьких моряків авіаносець «Шарль де Голль».

Що стосується ВПС й авіації ВМС, то французи продовжують курс на скорочення кількості типів бойових літаків переважно за рахунок розширення й уніфікації можливостей бортового радіоелектронного обладнання на тих машинах, що залишаються в строю – «Рафаль» і «Міраж-2000». Розвідники «Міраж F1CR», винищувачі «Міраж-2000-5/2000C», ударні літаки «Супер Етендард» виводитимуться з бойового складу. Флот планує довести кількість палубних «Рафаль» до 60 машин, у тому числі замінивши ними останню ескадрилью «Супер Етендардів». Також запланована закупівля 27 вертольотів NH-90 у морській версії і вже проводиться модернізація патрульних літаків «Атлантик-2».

Кількість літаків АВАКС залишиться без змін – 7 одиниць. Триватимуть роботи над перспективними ударними БПЛА.

Армійська авіація планує мати у своєму складі 140 ударних вертольотів, з яких 80 – «Тигр», а також 115 багатопільових вертольотів.

Масштабність підходів також видно на прикладі Військово-Морських сил. Зокрема, у наступні 10 років Франція має намір побудувати й оперувати Військово-Морськими силами, які матимуть у своєму складі:

- 1 авіаносець «Шарль де Голль»;
- 3 універсальних десантних кораблі «Містраль»;
- 4 атомних підводних човни типу «Тріумфан» з балістичними ракетами;
- 6 багатопільових атомних підводних човнів;
- 15 фрегатів;
- 15 кораблів ближньої морської зони;
- 6 фрегатів для патрулювання віддалених виняткових економічних зон Франції.

Не забувають французи і про космічну складову забезпечення своєї воєнної безпеки. Зокрема, військова космічна програма Франції включає основні проекти:

- «MUSIS» – програма запуску супутників оптичної розвідки;
- «CERES» – програма запуску супутників радіотехнічної розвідки;
- «New Generation COMSAT» – програма оновлення військових супутників зв'язку.

Дискусії в суспільстві

Незважаючи на попередню дистанцію між Францією і НАТО, керівництво країни, починаючи з моєнту перебування при владі Ніколя Саркозі, працює над посиленням оборонного партнерства з НАТО і ЄС та підвищенням ролі французьких Збройних сил в абсолютно нетипових для них завданнях: у протистоянні стихійним лихам, кібератак і тероризму.

Безумовно, у французькому суспільстві задаються питанням, наскільки такі плани є обґрунтованими. Лунають навіть голоси про їхню неефективність з точки зору витрат бюджету й одержуваних при цьому дивідендів від участі французів в операціях такого рівня, як врегулювання конфліктів у Кот-д'Івуарі, на Балканах або в Афганістані. Наскільки тоді виправдані величезні витрати на утримання армії? А це щорічно – десятки мільярдів євро! До того ж після завершення недавньої реформи Збройних сил був

Міністерство оборони Франції в минулому році виступило із законопроектом, що передбачає скорочення чисельності складу Збройних сил республіки з нинішніх 280 тисяч осіб до 246 тисяч до 2019 року.

скасований обов'язковий призов для військово-службовців, що, на думку багатьох, призвело до відриву армії від народу, до її самоізоляції. Французи сперечаються і щодо постійного скорочення чисельності своєї армії. Багатьох непокоїть результат цього процесу.

З одного боку, армія Франції як одна з найбільш великих в Європі потребувала певного скорочення. Цього вимагали як орієнтація на світові тенденції, так і фінансові чинники. З іншого боку, суспільство і політики цікавить, чи зможе, нехай більш мобільна, але менш численна армія виконати покладені на неї зобов'язання щодо захисту життєвих інтересів Франції як усередині країни, так і в будь-якій точці земної кулі? Чи зможе Франція, наприклад, при необхідності швидко і мобільно відправити за кордон кілька десятків тисяч військових?

Та життя вносить свої корективи до планів. Міністерство оборони Франції в минулому році виступило із законопроектом, що передбачає скорочення чисельності складу Збройних сил республіки з нинішніх 280 тис. осіб до 246 тис. – до 2019 року. Сили ядерного стримування від скорочень не постраждають. Відповідно до законопроекту будуть приватизовані державні пакети акцій у ряді оборонних підприємств, а деякі військові частоти – продані операторам мобільного зв'язку і цифрового телебачення. Продаж землі і будівель, які вивільняються в результаті скорочень, принесе близько 300 млн євро в 2014 році. Біля 3 млрд євро буде заощаджено за рахунок відмови від неоплачених військових замовлень. Всього в результаті скорочень французька скарбниця має отримати близько 6 млрд євро.

Однозначних відповідей про майбутнє ЗС Франції немає і бути не може. Реформи завжди викликають безліч суперечливих думок, якої б галузі вони не стосувалися. Особливо реформи у військовій сфері. Однак варто визнати, що військова реформа французької армії, розпочата ще Жаком Шираком і продовжена його послідовниками, є цілком успішним досвідом трансформації Збройних сил у відповідності до сучасних потреб.

Тетяна САВЧЕНКО

ЖАН БЕЛЕНЮК — ЧЕМПІОНАТУ З ГРЕКО-РИМСЬКОЇ «Я — УКРАЇНЕЦЬ. ЗАХИЩАТИМУ СВОЄЇ

За рішенням Національного олімпійського комітету України найкращим спортсменом квітня визнано борця греко-римського стилю Жана Беленюка. Таке звання 23-річний киянин заслужив завдяки своєму блискучому виступу на європейській першості з боротьби, що відбулася в місті Вантаа (Фінляндія). Його наставники — Віталій Киселиця та Олексій Добровольський — стали найкращими тренерами місяця.

На престижному турнірі Беленюк став володарем медалі найвищого гатунку. У півфіналі Жан переміг олімпійського чемпіона із Росії Олексія Мішина. Золоту винагороду наш спортсмен виборов у надскладному фінальному поєдинку з фінським борцем Рамі Хіетанієм.

НАШ СПІВРОЗМОВНИК:

Працівник ЗСУ Жан Беленюк (боротьба греко-римська). Народився 24 січня 1991 року в Києві. Вагова категорія — до 85 кг. Перший тренер — Віталій Киселиця. Переможець чемпіонату Європи-2011 серед кадетів, срібний призер чемпіонату світу-2011 серед кадетів. Першість Європи-2012 (м. Белград, Сербія) — 3-тє місце. Універсіада-2013 (м. Казань, Російська Федерація) — 3-тє місце. Першість Європи-2014 (м. Вантаа, Фінляндія) — 1-ше місце. Тренер — Олексій Добровольський.

ПЕРЕМОЖЕЦЬ ЄВРОПИ-2014 БОРОТЬБИ: І ЗАВЖДИ ПРАПОР КРАЇНИ»

МИТЬ, КОЛИ КУМИРИ ПОКИНУЛИ П'ЄДЕСТАЛ

– Жане, у півфіналі європейської першості ти поборов ім'яного росіянина, чемпіона Олімпійських ігор-2004 Олексія Мішина. Тренер говорив, що Олексій – твій кумир. То що ти відчув тієї миті, коли переміг борця борцівського килиму?

– Насправді Олексій Мішин став для мене прикладом з того часу, як виграв Олімпіаду в Афінах. Мені тоді було 13 років. Я стежив за його боротьбою й оцінив Мішина як спортсмена. Він уже тривалий час в «обоймі», з відмінною технічною і тактичною школою. На бій з ним я налаштувався дуже серйозно, адже знав: виграти можна, лише виконуючи якісь екстраординарні речі. Поклав його на килим – і це спрацювало: прийом вдався, і сутичка закінчилася на мою користь.

– У фіналі ти отримав травму голови. Як це сталося?

– Зіткнувся із суперником – фіном Рамі Хіетаніємі. Отримав розсічення, неглибоке, але довге. Спершу мені наділи пов'язку, щоб не текла кров. Закріпили її низько, тому було незручно дивитися. Я її трохи підняв, і після цього зрозумів, що кров вона не особливо і зупиняє. Після поєдинку довелося накладати шви, але в ейфорії я навіть не відчув, як зашивали рану. На бровах та лобі дуже

багато швів, та все нормально, нічого страшного.

Фінал запам'ятався неймовірною підтримкою фінів свого спортсмена. Зал був ущент заповнений. Уболівальники використовували спеціальні палички, якими вони стукали, але я цього не чув. Знав, що суперника в будь-якому випадку судді будуть «підтягувати», адже боремося на його території. Щоб виграти, потрібно робити прийом і відстояти в партері. Я зібрався – і переміг.

ДОВГИЙ ШЛЯХ ДО «ЗОЛОТА»

– В одному з інтерв'ю ти зізнався, що у Фінляндії тренери були шоковані твоєю перемогою. Скільки часу знадобилося, щоб здивувати навіть своїх наставників?

– Це було 14 років тому. Я вчився в школі. Був відмінником перші декілька років і, крім навчання, нічим більше не займався. Одного разу мій друг умовив записатися за компанію з ним у секцію боротьби. Через деякий час він покинув заняття. Я залишився.

Паралельно ходив на баскетбол, але ж я невисокого зросту, тому особливих успіхів у цій грі не досяг. Навіть народними танцями займався, та гнучкості не вистачало. А ось боротьба – це мое! Практично з перших занять перемагав навіть тих, хто прийшов в секцію кілька місяців тому. До того ж я не просто для розваги ходив займатися. Знав: якщо наполегливо працюватиму, то зможу одержати перемогу і на життєвому «килимі».

Із 13 років заробляю спортом. Перші гроші – щомісячна премія в

100 гривень. Для мене це була велика сума. Все до копійки віддавав мамі.

Дуже вдячний своєму першому наставнику – Віталію Киселиці, який і зараз тренує мене разом з Олексієм Добровольським. Зі мною він уже 14 років! Замінив мені батька. Пригадую, як в дитинстві він учив прати білизну, коли ми були в спортивних таборах. Характери у нас – непоступливі, уперті. Тому, аби уникнути конфліктної ситуації, обидва вдаємося до імітації: «ми чуємо один одного, розуміємо один одного». Насправді – кожен залишається при своїй думці. Проте результати цих «протиборств» – позитивні.

Два роки тому на чемпіонаті Європи я став третім. Мій другий тренер Олексій Добровольський наполіг на тому, щоб я завів щоденник, куди б записував інформацію та власні спостереження про всі свої сутички і суперників. Із часом я усвідомив, як був правий мій наставник. Адже в голові всього не втримаєш, а так важливо перед поєдинком заглянути у блокнот і пригадати слабкі та сильні сторони суперника. Коли читаєш – візуально постає картина змагання, яку нібито бачиш зі сторони, тож можеш і оцінити, і проаналізувати, а значить – внутрішньо підготуватися до очікуваного двобою.

– Твій стиль боротьби – це...

– Мені здається, що я – універсальний борець. Можу прилаштуватися під будь-який стиль боротьби. Є борці, які нав'язують свій стиль: якщо пруть напролом, то до останнього. Я ж умію грати на слабких місцях суперника, зробити так, щоб йому було незручно. І цим зберігаю свої сили.

Зараз ми проводимо на килимі по п'ять сутичок на день, і тому потрібно боротися «економно». На перерви відводиться лише півгодини. За цей час можна просто не встигнути відновитися. Хоча все залежить від перебігу сутички. Іноді вона може закінчитися навіть за десять секунд, а буває тривалою, коли суперник тебе дуже вимотує.

■ Під час тренувального двобою.

УКРАЇНЕЦЬ З АФРИКАНСЬКИМ КОРІННЯМ

– Жане, як тобі живеться з таким екзотичним ім'ям? І чи бачать у тобі українця за кордоном?

– Та мене і в Україні не приймають за місцевого! Постійно запитують, чи давно я був на батьківщині. Хоча я – корінний киянин. Дехто думає, що мій батько француз. Проте мої предки з Африки. Від українців я відрізняюся хіба що не національною зовнішністю й нестандартним ім'ям. Проте добре розмовляю українською мовою, знаю гімн країни.

Мій батько Вінсент з Руанди, невеличкої держави в Східній Африці. З моєю мамою, україною на ім'я Світлана, він зустрічався п'ять років. Учився в авіаційному інституті. Та перервав навчання через громадянську війну в Руанді. Він загинув під час військового перевороту. Отже все життя я живу з мамою, а батька бачив лише на фотографія.

– У дитинстві непросто жилося із-за темного кольору шкіри?

– Були, звичайно, різні моменти. Я часто бився. Ледь-що – відразу кривднику в ніс. Через бійки мене навіть зі школи хотіли вигнати. Але і зараз вважаю: кожен чоловік повинен уміти за себе постояти. Із часом спорт допоміг виробити своєрідний імунітет і не реагувати на хамів. Мене неможливо вивести з рівноваги.

– Ти бував у Руанді?

– Ні, але в планах така поїздка є. Щоправда, уже після завершення спортивної кар'єри. Туди зараз небезпечно їхати. Скажімо так: якщо

тут, в Україні, мене вважають темношкірим, то для руандійців я – людина зі світлою шкірою. А у них там своє ставлення до таких людей.

«МЕНІ НЕ РАЗ ПРОПОНУВАЛИ ВИСТУПАТИ ЗА РОСІЮ, АЛЕ Я – ПАТРІОТ...»

– Останнім часом у світі з'явилася тенденція: спортсмени переходять під прапори інших, «грошовитих», країн. Жане, як ти до цього ставишся?

– Мені не раз поступали вигідні пропозиції – і від Росії, і від Азербайджану. Також після кожного турніру хтось із тренерів інших команд (особливо з країн, де слабо розвинена боротьба) запитував, не хотів би я підсилити їхню збірну?

Чесно – подібні пропозиції навіть не розглядаю. Не бачу в цьому сенсу. Я – українець, народився і виріс тут, і завжди захищатиму прапор своєї рідної країни. Дуже люблю Київ, особливо рідний Поділ.

– Скажи, як у Фінляндії реагували на нашу збірну? Чи були розмови про ситуацію в Україні?

– Так, розмови, звичайно, були. Там, до речі, трансливали лише один російський канал, і всі постійно його дивилися. Після перегляду пропагандистських новин складалося таке враження, що конкретно в Росії жодних проблем немає, проблеми існують лише в Україні. Спілкуючись із російськими борцями, зрозумів: вони – жертви путінського телебачення, тобто сприймають ситуацію точно так, як її подають. Я ж, як патрі-

от своєї держави, дотримуюся кардинально протилежної точки зору. Проте у нас, слава Богу, вистачає здорового глузду: жодної суперечки між нами бути не може, ми – родина борців. Свою громадянську позицію висловлюємо лише на борцівському килимі. Я її показав, коли переміг росіянина – олімпійського чемпіона. Мій друг, Олександр Шишман, узяв «бронзу», коли поборов іншого представника Росії – Бекхана Оздоева.

О РІО, РІО...

– Мрія Жана Беленюка – «золото» Олімпіади?

– Так. Хочу підтримати традиції українських борців-класиків. Іван Богдан, Олександр Колчинський... Та скільки у нас було ще знаменитих борців, усіх не злічити! Перший і поки що останній олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби незалежної України – В'ячеслав Олійник. Він виборов «золото» Ігор ще в 1996 році. Пора поновити це досягнення.

У боротьбі все сконцентровано саме в олімпійській програмі, і максимум, що може виграти борець, – Олімпійські ігри. Прийшовши в професійну боротьбу у 2000-му році, я вже тоді думав, що у 2004-му в Афінах стану олімпійським чемпіоном. Потім зрозумів, що погарячкував. Пізніше мав шанс поїхати до Лондона, але на чемпіонаті України доля подарувала посмішку Василю Рачибі, моєму постійному супернику.

У квітні я виграв чемпіонат Європи. До «хет-трику» не вистачає «золота» чемпіонату світу та Олімпіади. Тоді можна буде спочити на лаврах. А доки я виконав лише одне із цих трьох завдань. Якщо у мене буде три золоті медалі, то можу закінчити спортивну кар'єру і в Ріо-де-Жанейро в 2016 році. Якщо ні, то готуватимусь до Tokyo-2020.

Я докладу максимум зусиль, щоб традиції українських борців продовжувалися, а мрії українських уболівальників здійснювалися!

Юрій КУЗНЕЦОВ
фото Володимир
КОСЕНКО

Старший тренер збірної України з греко-римської боротьби Артур Дзігасов (перший ліворуч) зі своїми підопічними

Міжнародний академічний рейтинг популярності «Золота Фортуна» був створений у 1993 році з ініціативи Національної академії наук України. Мета – визначення кращих фахівців у різних галузях виробництва, науки, медицини, мистецтва, державної, суспільної та політичної діяльності.

«ЗОЛОТА ФОРТУНА» — УКРАЇНСЬКИМ ВОЇНАМ

За вагомий внесок у справу захисту України та високий професіоналізм нагороди, а саме медалі «Трудова Слава» й «Незалежність України», всесвітньо відомого рейтингу отримали військовослужбовці Збройних Сил України, Держприкордонслужби та Національної гвардії. У такий спосіб «Золота Фортуна» вирішила підтримати моральний дух українських бійців.

У складі доброчинної місії Міжнародна академія «Золота Фортуна» провідала військових на Харківщині, Донеччині, Одещині та Херсонщині. Вона переконалася: тут готові до захисту України. Уже майже три місяці бійці нашої армії, прикордонники та правоохоронці виконують завдання з оборони української території від російського агресора. На сході країни триває активна фаза АТО. На півдні, зокрема на Херсонщині, — мирно. Втім, присутність українських військ тут не зменшується. А за останні два місяці солдати встигли добре вивчити місцевість, облаштувати побут, подружитися з людьми і підтягнути практичні навички на тренуваннях.

— Нам довірено захищати свою країну. І якщо треба, ми битимемося до останнього. За нами — наші сім'ї, наша Батьківщина, — говорить головний сержант механізованої роти Іван Терещенко. — Люди постійно несуть нам продукти, воду, підтримують. Хіба ми можемо їх зрадити?

Президент Міжнародної академії «Золота Фортуна», радник Міністра оборони, доктор соціологічних наук, полковник запасу Дмитро Акімов поділився враженнями від зустрічей з військовослужбовцями:

«Видно, що патріотизм для цих людей — не пусте слово. Всесвітньо відомий політолог і соціолог Чарльз Тіллі казав, що війна будує держави, держави будуються на війні. Антитерористична операція скоро закінчиться, ми вичистимо сепаратистів і нарешті зможемо сформувати національну державу. Пам'ятаю, як у часи мого дитинства ми слухали розповіді учасників Великої Вітчизняної війни. Наша уява малювала картини боїв, свідками яких нам, здавалося, ніколи не доведеться бути... Сучасні військовослужбовці й правоохоронці ціною своїх життів боронять українську державу. Минуть роки і ті хлопчики, які сьогодні вчаться у школах, прийдуть на військову службу. З гордістю та звитягою вони продовжуватимуть справу своїх старших товаришів, які в 2014 році захищали Вітчизну. Щиро дякую усім українським військовослужбовцям за мужність, твердість і вірність Військовій присязі».

**Читати — щоб знати,
знати — щоб перемагати**

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81, 04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59

mail: viysko2012@ukr.net

www.viysko.com.ua

